

Upravništvo: Ljubljana, Puccinjeva ulica 5.
Telefon št. 31-22, 31-23, 31-24

Ispravnost: Ljubljana, Puccinjeva ulica 5.
Telefon št. 31-22, 31-23, 31-24

Podružnica: Novo mesto: Ljubljanska cesta 42
Izključno zastopstvo za oglaševanje in izdajanje: UPI S. A., MILANO

Racuni: za Ljubljansko pokrajino pri pošto-
čkovnem zavodu št. 17.749, za ostale kraje
Italije: Servizio Conti. Cont. Post. No 11-3118

JUTRO

Izhaja vsak dan razen ponedeljka.
Mesečna naročnina 25 lir.

Uredništvo:
Ljubljana — Puccinjeva ulica št. 5.
Telefon št. 31-22, 31-23, 31-24

Rokopisi se ne vračajo.

Verbissene Kämpfe an allen Fronten

Feindverbindung zwischen Süd- und Mittelholland unterbrochen — Starke Angriffe südöstlich Aachen abgewiesen — Rest des Brückenkopfes über die Sauer bereinigt — Vorstöße des Gegners an den übrigen Abschnitten der Westfront gescheitert — Unvermindert heftige Abwehrschlacht südlich Sanok und Krosno — Kämpfe im Nordabschnitt der Ostfront zu grösster Härte gesteigert

Aus dem Führerhauptquartier, 23. Sept. DNB. Das Oberkommando der Wehrmacht gibt bekannt:

Während sich unsere Abwehrfront nördlich Nimwegen gegen schwere feindliche Angriffe behauptete, ist es unseren von Osten und Westen angreifenden Verbänden gelungen, bei Vechel die Verbindung zwischen den feindlichen Kräften in Süd- und Mittelholland zu unterbrechen. Alle Versuche des Feindes zur Erweiterung seines Einbruches bei Eindhoven scheiterten in erbitterten Kämpfen unter hohen Verlusten des Gegners.

In Mittelholland wurden am 21. September 30 feindliche Panzer abgeschossen. Im Rahmen unserer Absichtsbewegungen in Westholland führte eine Sicherungsdivision der Kriegsmarine mit Fahrzeugen aller Art unter schweren Luftangriffen und trotz schlechten Wetters starke Truppenverbände und deren Ausrüstung an Waffen und Gerät in unermüdlichen Tag- und Nachtschichten über die Scheldemündung zurück.

Starke Angriffe des Feindes im Raum südöstlich Aachen wurden in schweren Kämpfen abgewiesen. Eigener Gegenangriff warf den Feind auf seine Ausgangsstellung zurück. Hierbei wurden 12 Panzer und Panzerspähwagen vernichtet und mehrere Geschütze erbeutet.

An der Elbfront gewannen unsere Truppen im Gegenangriff vorübergehend verloren gegangenes Gelände am Westwall zurück und bereinigten den Rest des feindlichen Brückenkopfes über die Sauer nördwestlich Echnernach. Die 5. amerikanische Panzerdivision erlitt hier hohe blutige Verluste und verlor über 40 Panzer und Panzerspähwagen.

Südlich Metz örtliche Kampfaktivität. Im Raum Lunville halten die schweren Kämpfe an. Eigener Gegenangriff südlich Chateau Salins warf stärkeren Feind zurück. Bei Lunville starker Feinddruck nach Osten. Alle Angriffe scheiterten an dem hartnäckigen Widerstand der eigenen Truppe.

An der oberen Mosel wechselvolle Kämpfe bei Epinal und Remiremont. Südlich Remiremont wurden mehrere feindliche Angriffe abgewiesen.

Die befestigten Häfen im Westen, besonders Boulogne, Calais und Dünkirchen liegen weiter in schwerem Artilleriefeuer und rollenden Bombenangriffen.

Britanci zamen poskušajo podpreti letalsko pehoto pri Arnhemu

Berlin, 23. sept. Zaradi nemških protinapadov so močno tiptele angloameriške sile, pripeljene z letali na področju Arnhem-Nijmegen. Sovražnik je sam javil, da se je poskušal položaj njegovih čet pri Arnhemu. Te sile so že več dni obkrožene in njihov položaj je treba smatrati za zelo težak. Boji so izredno ogorčeni in Nemci nastopajo z vso silovitostjo. S takimi poročili hoče nasprotnik očito pripraviti javnost na to, da je bila uničena prva britanska divizija letalske pehote. Da bi pomagal k tem odločkom, je poslal sovražnik popoldne in v zgodnjih jutranjih urah 1000 nadaljnjih padalcev. Ističasno je poizkušal odvreči večje množice vojnega materiala. Nemški lovci in motorizirano protiletalsko topništvo so sestrelili mnogo letal in tovornih jadralskih letal, tako da so dobile sovražnikove čete v roke le del odvrgenega gradiva.

Za mostove preko Waala pri Nijmegen so se nadaljujejo ogorčeni boji. Britanci skušajo z nadaljnjimi napadi razširiti ozko zvezo med prekopom Maas-Scheide in med področjem pri Nijmegenu. Britanci so izvršili napade med Eindhovenom in Neerpeltom proti zapadu in proti vzhodu. Z visokimi izgubami se je posrečilo sovražniku na dveh mestih nekoliko razširiti prehod, vendar nima ta pridobitev za položaj nobene pomena.

Brezuspešni so bili nadaljnji napadi Britancev pri Gheelu s ciljem, da bi si ustvarili novo predmostje ob prekopu Maas-Schelde in da bi od tod lahko poslali pomoč svoji letalski pehoti, ki je v zelo težkem

Fallschirmjäger am Feind

Fallschirmjäger und Tigerpanzer des Heeres bei gemeinsamen Aktionen in Holland. Foto: Slickers/Atlantic

Padalci ob sovražniku

Nemški padalci in oklopni »Tiger« pri skupni akciji na Nizozemskem bojišču

Zagrizeni boji na vseh bojiščih

Prekinjena sovražnikova zveza med južno in srednjo Nizozemsko — Odbiti močni napadi južnovzhodno od Aachna — Ostanek predmostja preko Sauerja očisti — Nasprotnikovi sunki v ostalih odsekih zapadnega bojišča so se izjalovili — Silovita obrambna bitka južno od Sanoka in Krosna — Boji v severnem odseku vzhodnega bojišča so se stopnjevali do največje trdote

Führerjev glavni stan, 23. sept. DNB. Vrhovno poveljništvo oboroženih sil objavlja:

Medtem ko smo obdržali naše obrambno bojišče severno od Nimvega proti težkim sovražnikovim napadom, se je posrečilo našim oddelkom, ki so napadali od vzhoda in zapada, prekiniti pri Vechelu zvezo med sovražnikovimi silami in srednji Nizozemski. Vsi sovražnikovi poizkusi za razširjenje njegovega vdora pri Eindhoven, so se izjalovili v ogorčenih bojih in z velikimi izgubami zanj.

V srednji Nizozemski smo uničili dne 21. septembra 30 sovražnikovih oklopnikov. V okviru naših odmakalnih premikov v zapadni Nizozemski je prepeljala neka zaščitna divizija vojne mornarice v neutrudnih voznjah podnevi in ponoči z vozili vseh vrst pod težkimi letalskimi napadi in kljub slabemu vremenu močne oddelke čet in vso njihovo opremo nazaj preko izliva Schelde.

Močne sovražnikove napade na področju južnovzhodno Aachna smo odbili v težkih bojih. Z lastnim protinapadom smo vrgli sovražnika nazaj na njegovo izhodiščno postojanko. Pri tem smo uničili 12 oklopnikov in oklopniških izvidniških vozil ter zaplenili več topov.

Na bojišču pri Eifu so zavzele naše čete v protinapadu prehodno izgubljeno ozemlje ob Zapadnem braniku ter očistile ostanek sovražnikovega predmostja preko Sauerja severozapadno od Echnernacha. Ameriška 5. oklopniška divizija je utrpela tu velike krvave izgube ter je izgubila nad 40 oklopnikov in oklopniških izvidniških vozil.

Južno od Metza krajeno bojno delovanje. Na področju Lunevilla se nadaljujejo težki boji. Južno od Chateau Salinsa smo vrgli s protinapadom nazaj močnejše sovražnikove sile. Pri Lunevilli močan sovražnikov pritisk proti vzhodu. Vsi napadi so se izjalovili ob trdovratnem odporu lastnih čet.

Ob zgornji Moseli menjajoči se boji pri Epinalu in Remiremontu. Južno od Remiremonta smo odbili več sovražnikovih napadov.

Utrjene luke na zapadu, posebno Boulogne, Calais in Dunkerque so nadalje pod težkim topniškim ognjem in neprestanim bombniškimi napadi.

Boji na vzhodnem bojišču

Berlin, 23. sept. Osmega dne obrambne bitke v Kurlandiji so zvišale nemške čete število uničenih sovjetskih oklopnikov na preko 700 ter odbile zopet vse sovražnikove prebijalne poizkuse. Iz odseka Narve so se nemške čete načrtno umikale proti zapadu, potem ko so izvršile svojo nalogo, da so krile južno krilo Finske, ki je odpadlo s finsko kapitulacijo, ter so nudile same sovražniku širok, odprt bok. Sovražnik, ki je pritiskal za nemškimi četami, je doživel povsod krvave izgube. Severno od jezera Virca in zapadno od Valikija je ojačil svoj pritisk, bil pa je v obrambi in protinapadu odbit. Zapadno od Modohna so izgubili njegovi sunki nekoliko na moč. Severno od Bauskija so uničili Nemci sovražnikove naskakovale skupine, ki so jih obkolili v protinapadih. Južnozapadno od Mitave so nadaljevali Nemci svoje napade ter napredovali.

Med Memelom in Vislo je ostalo bojno delovanje skromno. Iz Prage so poizkušali boljševiki prekoračiti reko Vislo. Pri tem poizkusu pa so dospeli sovražnikove bojne skupine le na sipe, ki so nastale zaradi nizkega stanja reke. Tukaj pa jih je začel

obrambni ogenj nemških čet, ki so zasedle v protinapadu sipe, uničile boljševike ter dovele 218 ujetnikov. Severovzhodno od Varšave so očistile nemške čete med Vislo in Bugom dve starejši vdorni mesti ter odrinile boljševike s polja pred staro glavno bojno črto. Ob velikem Vislinem loku in vse do Gozlinh Karpatov ni prišlo do nobenih pomembnejših vojnih dogodkov.

Področje pri Krosnu-Sanoku-Chyrevu je ostalo nadalje prizorišče hudih bojev. Boljševiki so le malo napredovali. Od 9. do 21. t. m. so izgubili boljševiki na tem odseku 239 oklopnikov.

V vzhodnih Karpatih, kjer je sovražnik na več mestih krajeno napadel, so se njegovi sunki zrušili že v nemškem obrambnem ognju. V šekeljskem kotu je napadel sovražnik na več mestih, na odseku Reginul Sasese v jakosti divizije. Tu je zamen poizkušal vdreti v glavne nemške bojne črte.

Tudi na srednjem Sedmograškem so boljševičsko-rumunske čete ponekod napadle. Njihovi sunki so se izjalovili deloma že v obrambnem ognju in niso imeli nikjer nikakega uspeha.

Z bojišča v srednji Italiji

Berlin, 23. sept. Težke žrtve, ki jih je moral donesiti sovražnik v zadnjih dneh pri svojih neprestanih napadih v srednji Italiji, ter velike tvarne izgube za časa njegove ofenzive severno od Florencia in ob jadranskem obalnem odseku, so ga očitno prisilile, da je odredil v četrtek na obeh odsekih odmor. Ob Jadranu je prišlo zgolj do ponesrečenega poizkusa Anglezov, da bi prekoračili Marecchio, ki se je pa izjalovilo v zapornem ognju nemških baterij. Severno od Florencia so napadli Angloameričani le zapadno od ceste, ki vodi preko prelaza Fute, pri kraju Casaglia. Nemške zaščitnice so odbile vse sovražnikove sunka, a so se morale končno po ogorčenih bojih nekoliko umakniti. Grenadirji so zajeli vdorno mesto ter preprečili sovražniku nadaljnje napredovanje. Bolj proti vzhodu so se ves dan razvili

jali krajevni boji, vendar se bojna črta ni bistveno izpremenila. Nemci so pravočasno spoznali britanski obkoljevalni poizkus in izvedli potrebne protikrepe. Težki topniški ogenj, ki traja že več dni, se vsepovsod z nezmanjšano jakostjo nadaljuje, pač pa moti trenutno slabo vreme sovražnikove letalce pri njihovih akcijah.

Politični spori v južni Italiji

Madrid, 23. sept. Agencija EFE javlja iz Washingtona, da postaja politični boj v Italiji vsak dan silovitejši. Ob priliki nekega političnega zborovanja v sicilskem mestu Villabbi je bil vsled bombnega atentata težko ranjen komunistični voditelj Griolando Licauo. Komunisti so izrabili ta dogodek za novo gonjo proti italijanskim kmetom.

Dimitrov na poti v Sofijo

Zeneva, 23. sept. Kar je bilo po kapitulaciji Bolgarije in izdajstva bolgarskega naroda po politični v Sofiji pričakovati, se je naglo zgodilo: Zloglasni boljševiški vodja Dimitrov, ki je bil pred 8 leti izgnan iz Bolgarije ter je v milosti Kremli kot eden glavnih stebrov boljševizma, je, kakor javlja Reuter, na poti v Sofijo.

Ni nobenega dvoma, da je Dimitrov mož, ki bo izvedel boljševizacijo Bolgarije v smislu želji in navodil Kremlija.

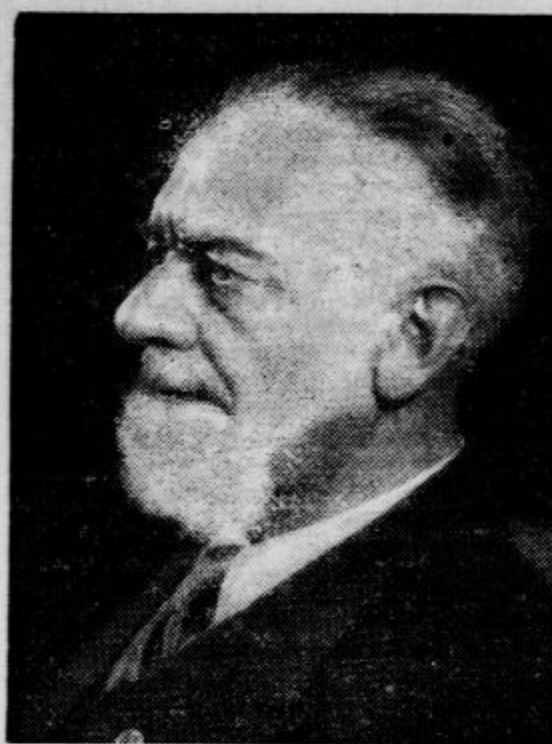
Sovjetska nadzorovalna komisija v Helsinkih

Stockholm, 23. sept. Poročila švedskih časopisov pravijo, da je razpoloženje finskega prebivalstva po objavi sovjetskega diktata o premirju še slabše, kot je bilo doslej. »Morgon Tidningen« govori o neke vrste brezupni resignaciji, medtem ko ugotavlja dopisnik dnevnika »Svenska Dagbladet«, da je finski narod prvič izgubil svoj mir. Nikoli doslej ni javno pokazal tako močno svojega razburjenja. Predvsem zanima Fince vprašanje, kako bo postopala boljševiška kontrolna komisija, ki je medtem dospela v Helsinke in ki jo vodi zloglasni sovražnik Fincev Zdanov. Zdanov bo, o tem so si Fini popolnoma na jasnem, dal duška svoji sovražni do Fincev. Po iz-

Emigrantska nadloga v Švici

Bern, 23. sept. V švicarskem narodnem svetu je 50 poslancev energično protestiralo proti nedostojnemu obnašanju v švici interniranih emigrantov. V interpelaciji so poudarili, da prihajajo iz vse Švice poročila o slabem zadržanju teh ljudi. Emigranti kradejo, se udeležujejo kot divji lovci, izkoriščajo dobrodelne ustanove itd. Udeležujejo se na črni borzi ter čestokrat tudi v izaljevanju. Energično je treba nastopiti tudi proti boljševiški propagandi, ki so jo privlekli v deželo. Emigranti izdajajo tudi politične liste, ki ščuvajo ter agitirajo z najnižjimi sredstvi. V interpelaciji pozivajo vlado, da pozove emigrante na delo. Toda s tem bodo imeli tudi v švici malo sreče, kajti glavni del emigrantov tvorijo delomrčni židje.

General Rupnik eno leto prezident

Na današnje nedeljo bosta Ljubljana in z njo vsa pokrajina s hvalečnostjo in zaupanjem praznovali obletnico zgodovinskega dneva, ko je bila uprava naše pokrajine vrnjena v domače roke in je bil prezident general Rupnik, dotakratni ljubljanski župan, imenovan za njenega šefa. Vrhovni komisar za Jadransko področje dr. Friderik Rainer je podpisal odlok o postavitvi šefa pokrajinske uprave in o imenovanju generala Rupnika na ta položaj dne 20. septembra 1943. Svečano umeščenje g. prezidenta je bilo dva dni kasneje v slavnostni dvorani vladne palače, kjer so se poleg vodilnega uradnika pokrajinske uprave zbrali tudi najvidnejši predstavniki našega javnega življenja. Umeščenje je izvršil v zastopstvu Vrhovnega komisarja predsednik koroške dežele vlade dr. Woisegger, ki je v svojem nagovoru poudaril zgodovinski pomen dogodka ter na kratko očrtal naloge domače javne uprave. V svoji zahvali je prezident Rupnik podčrtal, da se hočejo on, uradništvo pokrajinske uprave in vsi prebivalci oddolžiti za to veličastno državniško obdobje Führerja z neumornim, požrtvovalnim delom za vsestranski napredek pokrajine in njenega prebivalstva ter za njun čim večji doprinos k zgraditvi nove Evrope. V tem smislu je naslovil g. prezident tudi poseben proglas na Slovence, katere je pozval, naj se čvrsto strnejo k skupnemu delu in v obnem k borbi proti obema glavnima eksponentoma židovstva, proti boljševizmu in plutokraciji.

Od takrat je minilo leto dni. Ugotoviti je treba, da javnost ni bila razočarana v svojem zaupanju, s katerim je bila sprejela vzpostavitev domače javne uprave in imenovanje prezidenta Rupnika. To leto je bilo res leto nepretrganega in plodnega dela za konsolidacijo razmer v naši pokrajini in njihovo splošno zboljšanje. Obnem je bilo leto sistematične in uspešne borbe proti eksponentom kominterne na naših tleh, proti razdirajočim komunističnim izkoreninjenjem in vsem njihovim pomagancem. Ob velikopotezno razumevajočem podpiranju nemških oblasti sta prezident Rupnik in vsa javna uprava korak za korakom izvajala zastavljeni program ter vztrajno gradila novi obraz naše pokrajine. Ugodne posledice tega dela so vidne in otipljive vsakomur, kdor se temu spoznanju noče zlohotno zapirati, zaupanju pa, ki ga je g. prezident užival že ves čas, sta se pridružila še splošno priznanje in topla hvalečnost vse dobroselice in narodno čuteče javnosti.

Odvpeč bi bilo podrobno naštevati delo, ki je bilo v tem letu izvršeno na raznih področjih, in uspehe, ki so bili doseženi. V najbolj kritičnem času je bilo zadovoljivo rešeno in celo izboljšano vprašanje prehrane, ki mu gre danes pač prvenstveni pomen za najširše sloje. V okviru danih možnosti so bili zboljšani prejemki nametščastva in delavstva, obnem pa ustvarjene nove možnosti počenega zaslužka. Na ta način je bilo preprečeno splošno obubožanje prebivalstva, ki je tako moreče grozilo. Odrinjenost so bile mnoge neveselice prejšnjega, svojeglavega režima, in je zlasti Ljubljana dobila povsem drugo, prijaznejše lice, tako da se ji danes triletna vojna doba skoro ne pozna.

V tem splošnem pregledu pa vsekakor zasluži posebne omembe velika človekoljubna akcija, katero je pod imenom Zimske in nato Socialne pomoči že kmalu po svojem imenovanju priključil v življenje g. prezident. Tisočim in tisočim ljudem, ljubljancem in beguncem iz pokrajine, je v teku leta pomagala v najhujši stiski, jih rešila obupa ter jih obvarovala pred izgubo vere v narodno in človečansko solidarnost. S pritegnitvijo vseh slojev k sodelovanju pa je v najširših množicah vzbudila in poglabila socialni čut in čut za odgovornost, katero vsakomur nalaga pripadnost k narodni skupnosti. Veliki uspehi vseh akcij Zimske in Socialne pomoči je razveseljeval dokaz, kako močno se naše ljudstvo zaveda svoje narodne in socialne vzajemnosti. Pobuda g. prezidenta je tudi v tem pogledu obrodila blagoslovljen sad.

Vzporedno s tem obnovitvenim in ustvarjalnim delom se je razvijalo delo za poljanje komunizma na naših tleh, tega najhujšega sovražnika in škodljivca našega naroda. Prezident Rupnik je po vsem svojem življenju, po vsem svoji miselnosti preprčan, nasprotnik protinacionalnega in protičlovečanskega komunizma. Komunistični eksponenti med Slovenci so se tega dobro zavedali. Že ves čas so videli v njem moč, ki jim je v veliko oviro pri izvajanju njihovih črnih načrtov. Zato so se pred tremi leti poskušali nanj atentat, ki pa jim k sreči ni uspel. Pozneje so ga skušali blati na najgrše načine, toda ljudstvo je videlo svojega prezidenta pri delu in se ga je okenilo le še z večjim zaupanjem.

Z ljubeznijo, zaupanjem in navdušenjem so se strali okrog prezidenta Rupnika zlasti aktivni protikomunistični borci. Onim

Nadaljevanje na 2. strani.

Ob prvi obletnici slovenske oblasti v naši pokrajini

V proslavo obletnice vzpostavitve slovenske uprave v Ljubljanski pokrajini bo danes, 24. septembra 1944. ob 8. zjutraj v veliki unionski dvorani

veliko manifestacijsko zborovanje

Slovenski narod, ki praznuje to obletnico v znamenju pobožnega spomina na težke žrtve v preteklosti in srečnega upa v boljšo bodočnost, bo ta dan svojega vstajenja dostojno proslavil.

Krivičen napad in pravična obramba

Pravični odpor našega naroda zoper komunistično nasilje se je razvijal po naravnih zakonih akcije in reakcije, pritiska in odpora, napada in obrambe.

Pozitivno pravo in nasilna revolucija sta nezdravljiva pojma, saj je nasilna revolucija skoro vedno ostro naperjena proti obstoječemu pravemu redu. Ona se ne izvaja po kakih pravnih pravilih, marveč si kroji svoje zakone samovoljno in sproti. Pravica do revolucije, ki jo mnogi sociologi priznavajo narodu kot skrajno sredstvo samopomoči zoper krivičnost zakonov in vlade, se zato ne more izvajati iz pozitivnega prava, marveč le iz naravnega prava ter iz etičnih ali socialnih razlogov. Kadar prevratno gibanje nima nikake moralne utemeljenosti, tedaj to ni revolucija, marveč navadno krivično nasilje, za katerega imamo drugačne kazenske pravne izraze.

V primeru komunističnega prevratnega nasilja pri nas ni mogoče najti zanj nobene prave opravičila v kakih moralnih nagibih. Nesporno je dejstvo, da nima prav nič skupnega s tako »narodno osvobodilno« borbo, v katero ga skušajo nepravilno odevati kljub številnim nasprotnim resnicam. Tega se prav dobro zavedajo tudi njegovi zasnovatelji in izvajalci, ki se zato ne upajo svojega nasilnega početja močito utemeljevati kot reakcijo na naše bivše moralne, socialne ali politične razmere, ker se jim kljub svojim pomankljivostim in slabostim ne zdi zadostno prepričljivo opravičilo za njihovo uničujoče početje, za toliko krivičnejše in trpljenjske, ki so ga terjali in še terjajo od našega naroda in posebno od podeželskega kmečkega človeka. Za resnične cilje, ki jih voditelji komunističnega terorizma zasledujejo, ni bilo med našim narodom potrebnega enodružnega razpoloženja, ki bi izhajalo iz stvarnih razmer. Zato je njih početje le krivičen napad na osnovne pravne dobrine življenja, osebne svobode in imetja poedinca, družine in člega naroda. Zoper tak napad je po vseh pravnih in etičnih človeških pravnih in moralnih zakonih upravičena samobranba ob vsakem času in v vsakršnih okoliščinah, dokler nevarnost za to dobro ne mine.

Vsa nasilna revolucija več ali manj sprosti tudi najslabše sile v narodu, katere je dotlej uspešno brzdal učinkovit pravni red. Komunistični prevratni sodijo v tem pogledu v poseben razred, ker njih vodstva načelno ne izbirajo sredstev in dosledno po prevratnih pravilih naravnost apelirajo na najnižje človeške nagone. Splošna neurejenost, ki jo zanjmanje veljavnosti pravnega reda nujno ustvarja, nudi največjo priliko za svobodno izživeljanje neuravnoteženih in moralno slabih posameznikov, ki sledijo prečesto le svojim osebnim maščevalnim, pohlepim in drugim nevarnim strastem.

V rednih razmerah reagira na vsako močno pravnega reda zakonita oblast po lastni službeni dolžnosti, kadar gre za jav-

no korist, ali na pobudo prizadetega zasebnika, kadar gre za njegovo osebno pravico. Če pa zavzame krivično prevratno nasilje večji razmah, se sama po sebi pojavi potreba in upravičenost po obsežnejši samopomoči poedinca in člega naroda. Kjer in kadar redni zakoniti organi ne morejo pravčasno in uspešno posredovati, je ljudstvo upravičeno nastopiti kot pomočnik zakonitosti zoper krivičnega napadalca, da z nujnim silobranom zaščiti ogrožene pravne dobrine. Načelo samopomoči in samobranbe je priznava v kazens. zakonikih posameznih držav in v meddržavnem pravu. Ves naš narod je pred napadom komunizma v takem pravičnem silobranu, ki mu ga nihče ne more očitati ne po moralnih, ne po pravnih domačih in mednarodnih zakonih. Pravna in moralna utemeljenost samopomoči našega naroda leži v neovrgljivi resnici, da početje komunistične stranke ni nič drugega, kakor poskus nezamane manjšine med nami dokopati se z nasiljem in z zlorabo najhujše narodove stiske do oblasti za uveljavljanje družabnega in političnega sistema, ki ga ogromna večina našega ljudstva odločno odklanja. Noben drug interes in nobene posledice, ki bi izhajale iz te samobranbe, ne morejo biti pomembnejše, da bi smele in morale odvrti ljudstvo od tega pravičnega silobrana.

Obseg, sredstva in trajanje ljudske samobranbe odreja njena nepravilni nasproti. V tem pogledu ima naš narod izgrajene pojme, ki jih ostro izražajo mnogi naši pregovori, kakor: »Ako ti mene s krogom, nečem jaz tebe s kruhom.« — »Kdor se je veter, bo žel vihar.« — »Klin se s klinom izbija.« Veljavno kazensko pravo daje pravico silobranu proti vsakemu protipravnemu dejanju, naperjenemu zoper katero koli pravno dobro, v obsegu, ki je potreben za odvračitev protipravnega dejanja. Ista načela so uveljavljena tudi ne le v mednarodnem pravu, kolikor je kodificirano, temveč tudi v splošnem moralnem in pravnem pojmovanju vseh civiliziranih narodov, torej v tako znanem naravnem pravu. Velik propovednik humanitete je napisal: »Humanitetni program ne dopušča nasilja, dopušča pa in celo zahteva samobranbo proti nasilju... Braniti se, ne pomenja uporabljanje proti nasilju novo nasilje, temveč pomenja ravno braniti se, ako ni druge možnosti, tudi z železom.«

Omenjena humanitetna, moralna in pravna načela veljajo vedno, povsod in v vsakršnih okoliščinah v prid posameznika in vsega naroda ter ne samo proti krivičnemu poedinu, marveč tudi proti krivičnemu nasilniškemu združanju, pa naj izvajajo svoje delo pod še tako lepim, a neresničnim naslovom. Te moralne in pravne pravice gre do tedaj tudi pravični samobranbi slovenskega ljudstva zoper krivičen napad terorističnega komunizma vse dotlej, dokler bo ogrožena najvišje dobrine poedinca, družine in naroda.

—dč.

Poljski strah pred sovjetsko vojsko

Zaplenjeno povelje generala Bora varšavskim upornikom

Berlin, 22. sept. V Varšavi so zaplenile nemške čete povelje poljskega generala Bora, ki je organiziral in vodil upor varšavskega podtalnega gibanja.

To povelje, izdano 30. julija l. 1944, je dokument izredne mednarodne važnosti. Vsebuje pravila za zadržanje, ki jih je dal Bor upornikom pred izbruhom upora in v pričakovanju, da bodo Varšavo zasedle sovjetske čete.

Bor pričinja svoja izjavljanja z ugotovitvijo, da na sovjetski strani ne priznavajo poljske vzhodne meje in njene teritorialne nedotakljivosti, da so prelomili diplomatske odnose s Poljsko in da zanikava zakonitost vlade v izgnanstvu in njenih organov. »V Moskvi nameravajo«, pravi dobesečno, »rešiti vse poljske zadeve sami in v interesu političnih ciljev Sovjetske zveze«. Zato sodelujejo s Poljski, ki so jim poslušni. Boljševiki so torej, ugotavlja Bor, na eni strani naši najmočnejši zavetniki v boju proti Nemcem, na drugi strani pa nevarni roparji dežel, ki razbijajo naše načelno neodvisno državljanstvo.

V nadaljnjem svetuje Bor voditeljem upornikov, naj ne iščejo prenašanja zvez s sovjetskimi oddelki, marveč naj to storijo samo »ob taktični nujnosti«, morajo pa odločno poudariti, da so poljski oddelki podrejeni londonski vladi, in ne smejo sprejemati nobenih obveznosti trajnega značaja. Nastopati morajo vzdržljivo, nikakor pa ne podložno. Nadalje izrecno prepoveduje upornikom, da bi imeli s sovjetskimi zastopniki politične razgovore, »ker so nasprotja med poljskimi cilji in naziranjem in med sovjetskimi naziranjem tako velika, da je vsak razgovor brezsmiseln«.

V povelju so nadalje točno določila o zadržanju Poljakov, če bi na sovjetski strani skušali uvrstiti poljske oddelke v sovjetsko vojsko ali v Berlingovo sovjetsko-poljske oddelke. V tem primeru morajo uporniki protestirati in se bodisi s silo odločiti razorožiti ali uvrstiti v sovjetsko vojsko. V skrajnem primeru morajo skriti orožje in razpušiti oddelke. Če bi s sovjetske strani skušali uničiti celi razorožiti uporniške oddelke, »naj se branijo s psi in nočjo«. Poveljnikom, ki bi

prišli v stik s sovjetskimi četami, svetuje, naj imajo tudi tajne zastopnike, ki bi lahko prevzeli poveljstvo, če bi poveljnike same zadržali.

Poljski sovjet obtožuje Mikolajczyka

Bern, 23. sept. V Lublinu so imeli poljski boljševiki zborovanje, na katerem so, kakor javljajo iz Moskve, ostro kritizirali »reakcionarno vladno« in poudarjali, da je »napačna politika poljske begunske vlade povzročila bratromono vojno v Varšavi«. Posebno so ostro napadli Mikolajczyka, ki je izdal svojo domovno ob najtežji uri ter hotel zopet uvesti reakcionarno ustavo iz leta 1935.

Dnevi Sosenkowskega šteti

Stockholm, 23. sept. Preprij zaradi poljskega vrhovnega poveljnika Sosenkowskega se bliža koncu. Njegovi dnevi so bržkone že šteti. Ves poljski begunski odbor je sedaj zahteval pri predsedniku Raczkieviczu odstavitev Sosenkowskega in britanske vlade se je tej zahtevi pridružila. Kakor poroča »Morgentindingen« iz Londona, je bil Raczkievicz v sredo pozvan k Edenu, ki mu je sporočil, da je odstavitev Sosenkowskega nujna potrebna, ker bi njegovo nadaljnje vztrajanje na tem mestu ne omejevalo ne le poljsko-sovjetskega zblizanja, temveč tudi tudi oteževalo odnose poljskega begunskega odbora do Londona in Washingtona. Bržkone je prejel Eden povelje za odstranitev Sosenkowskega na svojem obisku v Quebecu. Da pa ne bodo z odstranitvijo Sosenkowskega še dolgo odstranjena vsa sovjetsko-poljska trenja, kaže članek poljskega lista »Rzeczpospolita«, ki ima naslov »Gospodje v Londonu se posvetujejo«. Potem, ko se je poljski Sosenkowski, da bi izvršil v Varšavi prevrat, izjavil, je bila klika Raczkievicz-Bor-Sosenkowski obojena zaradi brezbrzičnosti in neodgovornosti, toda medtem, ko se gospodje v Londonu posvetujejo, se končuje članek, se bori poljski vojak skupno s sovjetsko vojsko.

Bitka za gorske prehode

Na boljšem področju severno od Florencia, 22. sept. (P. K. Vojni poročevalec Gross-Talman). Trenutni položaj na italijanskem bojišču je v znamenju sovražniškega polzusa, da bi s posegom izredno velikih človeških in materialnih rezerv izsilili vdor v Padsko dolino. To je pravilni cilj angloameriške invazije od Sicilije sem z namenom, da bi se odrezal glavni del nemške vojske v Italiji z velenopetnimi napadi v bok, oziroma stvorila predmostja, s katerih bi bilo mogoče odrezati glavni del od zvez z zaledjem ter ga uničiti. Kljub vsem prizadevanjem in kljub ogromnim človeškim žrtvam so se vsi ti poskusi izjalovili ob neupogljivi bojni moralni nemških padalskih lovcev, grenadirjev in oklopnih posadk. Vojni pohod v Italiji je tako postal za Britance in Američane kaj nepopolna zadeva. Vse živčni nestrpnosti pa so se pridružila vedno nova presenečenja, ki so potrjevala vztrajnost in neupogljivost udarni silo nemške obrambe. To pa tem bolj, ker smatralo italijanski boljši sprico naglega razvoja položaja na zapadnem in vzhodnem bojišču za postransko vojno priročišče. »It is a bloody hell!« (To je krvavi pekli!) trdijo ujetniki zavezniških armad o tem vojnem pohodu, na katerem so jim, kakor kaže, obljubili prijetnejše stvari.

Ce silni nemško vojno vodstvo sovraznika k tako izrednemu razvijanju sil, je treba vpoštevati zelo važen faktor, na katerega se seveda ne da vplivati: čas. Sovražnik hoče doseči na vsak način vdor v Padsko dolino še v času legega vremena. Poseg njegovega letalstva je od tega odvisen, kajti v obdobju dežja nima letalstvo one udarne sile in nemška obramba se bo lahko tembolj okoristila s težkim ozemljem. Ti zglede se seveda slabšajo od dne do dne, posebno ker je prišlo 20. septembra jesensko deževje. Doline razvnanega apeninskega pogorja pa izginevajo v sivi zavesti deževja.

Bitka v visokih gorah

Odkar se je izkazalo, da se velenofenziva pri Rimlinju razvija v ogorčeno borbo za vsak meter ozemlja, se je odločil sovražnik, da ustvari drugo težišče severno od Florencia, kjer se 5. severnoameriška armada pripravlja za velenapad. Več tisoč metrov se dvigajo apeninske gore nad floriško dolino z dobro zgrajenimi prehodnimi cestami, ki vodijo iz Pistoje, Prata in Florencia preko Bologne v Padsko dolino, in katerih najvažnejša vodi preko preloma Futa.

Ni mogoče trditi, da bi se angloameriško vojno vodstvo odlikovalo s posebnim bogastvom taktičnih in strateških ukrepov. To seveda ne pomeni, da je sovražnik podcenjuje, kajti on je močan ter previden in prične svoje operacije šele tedaj, ko je ugotovil, da je njegova številna premoč odstopno gotova. Pred napadom na nemško zaščitno črto, ki je zgrajena na predpobočjih gorovja, je več ur bombardiral nemške postojanke iz zraka, osredotočil na najbolj prostoru več topniških brigad, ki so samo na odseku enega bataljona v enem dnevu izstrelile 4000 granat težkega kalibra. Na sličen način napada s pehoto, tako da je nastalo že pravilo, da vrže proti eni nemški tri severnoameriške divizije, ki jih ojačujejo oklopnsko-lovske oddelke vključno celokupno topništvo zbora. To dejstvo pa potrjuje izkustvo, da so človeške izgube pri sovražniku izredno visoke in da je treba hudo udarjene pehote hitro izmenjati in nadomestiti. Tej obsejni tehniki in organizatorični množici pa stoji na nasproti veličina borce in izredno iznajdljiva impro-

Gospodarstvo

Sprememba uredbe o skupnem davku

Na osnovi čl. 1. naredbi o upravljanju Ljubljanske pokrajine je prezident pokrajinske uprave div. general Rupnik izdal naredbi, po kateri se tarfni številki skupnega davka 292 (car. tar. št. 212/4) uredbe o skupnem davku na poslovni promet doda naslednja opomba:

»Stopnja domačega skupnega davka na poslovni promet na natrijev in kalijev hidrat (kavet čno sodo) za proizvodnjo aluminijevga oksida znaša 3%«.

Ruševine kot gradbeni material

Organizacijski vodja dr. Ley je naročil nemški akademiji za gradnjo stanovanj, naj prouči vprašanje, na kakšen način naj se tehnološko najbolje izkoristijo ruševine stavb. V tej zvezi poroča časopis »Deutsche volkswirtschaft«, da je v bombardiranih mestih prvi problem, kako odstraniti ruševine, zlasti z ozirom na okolnost, da so delovne moči potrebne tudi za druge naloge. Drugo pa je vprašanje, kako naj se izkoristijo same ruševine. S tem drugim vprašanjem je akademija na prav zadovoljiv način rešila tudi star problem, kako izkoristiti za gradnjo polomljeno opeko. Poizkusi, ki jih je akademija napravila tudi v velikem obsegu, so pokazali, da se da z drobcev opeke napraviti prav dober beton, ki v marsikaterem pogledu nadkrijuje navadni beton, zlasti glede manjše teže, pa tudi glede boljše toplotne izolacije. V ta namen se mora polomljena opeka zdrobiti nakar jestreba zrna po velikosti sortirati. Pri uporabi večjih in manjših zrn v pravilnem razmerju se dobi pri izredno majhnem dodatku cementa trden in glede na poraznjenje opeke lahek beton, ki dobro drži toploto. Izkazalo se je kot najbolj praktično, da se potrebni stroji (lomilci, sita in transportni trakovi) namestijo kar ob ruševinah ali pa v bližini bodočega stavbišča, ki naj se sežda. Iz ostankov ruševin je treba izbrati vse dele železa in drugih kovin ter les, ki se najbolje izkoristi za kurivo. V mnogih primerih se izplača zbrati tudi ostanke stekla in naravnih kamen. Kar ostane, se teže izkoristi, tu gre predvsem za omet. Če vsebuje omet poleg peska le še apno, se da star omet do gotove meje izkoristiti za beton, če pa vsebuje še mavec ali magnezijeve spojine (ki se uporabljajo pri izdelavi poda iz lesnega cementa) na taki ostanki niso uporabni, ker kvarijo beton.

Vse, ki ne bodo imeli prilike prisostvovati manifestacijskemu zborovanju danes ob 8. uri v Unionu, opozarjamo, da bo zborovanje v celoti prenašala Ljubljanska radijska postaja vključno z zvočniki.

Gospodarske vesti

Novi predpisi za naročanje dnevnikov v Nemčiji. Nemški predpisi za naročanje dnevnikov bodo s 1. oktobrom spremenjeni v toliko, da bo od tega dne mogoče dnevnik naročiti samo še pri poštini uradih, ki so manj kakor 100 km oddaljeni od mesta, kjer dnevnik izhaja. Izven tega 100 km okoliša je dovoljeno naročati le tako zbrane pokrajinske liste, in sicer pri vseh poštah dotične pokrajine. Izjema velja tudi za posebno označene državne dnevnik, ki so pomembni za vso državo. Ti državni dnevnik se lahko naročijo pri vsakem poštnem uralu, kolikor obstoja možnost za novo naročbo. Prav tako se smejo v celotno vse državno ozemlje pošiljati naročnikom ostali časopisi, ki niso dnevnik. Mesečno se lahko naročajo samo še za vso državo pomembni dnevnik, ostali dnevnik pa se morajo naročati četrtletno.

Izkuš nemške Reichsbanke za 15. september znanjav obtoč bankovcev v višini 40.17 milijarde mark nasproti 39.57 v prejšnjem tednu in 29.19 pred enim letom.

Nadomestek za cigarete v tabletah. Danski dnevnik poroča, da bo prišel v krakem na trg nadomestek za cigarete v obliki tablet. Gre za tablete, ki so izdelane iz finega tobaknega prahu na način, kakor zvočni gumi. Tablete dobro služijo kadilcem kot nadomestek za cigarete. Način izdelovanja teh tablet je patentiran že v osmih državah.

Gospodarske razmere v Južni Italiji. Dopenik španskega dnevnika »ABC« v Rimu Julio Casa piše v nekem poročilu: ozemlje, ki je zasedeno od zavezničkov, je prišlo v tako elab položaj, da je vsako prizadevanje za gospodarsko obnovo, popolnoma zaman. Več stotisoč delavcev, ki so bili prej zaposleni v industrijah in trgovini, je danes brez posla. Podjetja nimajo potrebnih strojev, ni električne energije, da bi poglala stroje ali železnice, kar je pogoj, za ponovno organizacijo trgovine. Proizvodnja električnega toka v Južni Italiji je padla za 40 odstotkov. Primanjkuje: železo, premog, jeklo, cement, kabl, mazila in kemični izdelki. Tonaža italijanske trgovinske mornarice je padla od 3.6 milijonov na 350.000 br. reg. ton. Trgovinsko mornarico sestavljajo sedaj le še jadrnice, ki pa so v zavezniški službi. Tako ni nobene možnosti, da bi se odstranila brezposelnost.

Razvoj praške živnostenske banke. Iz Prage poroča, da bo praška živnostenska banka tudi za lansko leto izplačala na račun dividende, kakor v prejšnjem letu, 25 kron na delnico. Obe bilanci za leto 1942 in 1943. bosta predloženi prihodnjemu obnemu zboru. Zavodovi posloso se v zadnjih letih znatno razširili in bo znala bilanca vsota v bilanci za preteklo leto preko 10 milijard kron.

Zatemištev od 20. do 6.

Komunisti beže pred spopadi z domobranci

Kadar koli in kjer koli so se komunisti letošnje poletje na Dolenjskem in Notranjskem spoprijeli z domobranci, vsakokrat in povsod so bili poraženi in redno so trpeli neprimerno večje izgube kakor domobranci. Zato se v zadnjem času skrbno varujejo vsakega spopada z domobranci in se navadno že po prvih strelh umaknejo, če se kje srečajo z njimi. Zaradi tega v preteklih tednih po Dolenjskem in Notranjskem ni bilo nikakih večjih bojev, čeprav so večje ali manjše patrulje domobrantskih posadk po dolenjskih in notranjskih krajih neprestano na očističevalnih in izvidniških obhodih.

Pa tudi v onih redkih primerih, ko se komunistični komandantom zdi, da je trenutni položaj za nje ugoden in da bi se zato kazalo spustiti v boj, si nakopujejo le nove neuspehe in nove izgube. Tako poročajo n. pr. iz Stične, da so se pretekli teden v tamošnjih okoliških hribih zbrale

kar tri komunistične tolpe, menda »Cankarjeva«, »Tomšičeva« in »Gubčeva«, ker so komunisti silili, da je tamošnja domobrantska udarna skupina, pred katero imajo največji respekt, za nekaj dni odšla iz Stične in iz St. Vidu. Ker sta tam torej ostali le še domači posadki, so sklenili komunisti to priliko porabiti ter so 16. t. m. ponorili napadi najprej postojanko v St. Vidu. Očividno so nameravali nato napasti še ono v Stični. Tola je šentviški domobranci so jih gladko odbili in potisnili nazaj proti Primskovu in Catežu. Tam in v drugih okoliških vaseh so komunisti nato strelj svojo jezo nad domačini, pri katerih so na debelo rekvirirali živež in živino. Samo na Primskovem so poklali 17 prašičev. Obenem so po teh vaseh pozapri vse ljudi, katere imajo na sumu, da so protikomunističnega mišljenja.

Iz istega razloga kakor na St. Vid so komunisti v nočeh preteklega tedna napadli tudi nekatere druge domobrantske postojanke med Grosupljem in St. Vidom. Nikjer niso imeli boljše sreče, temveč so se morali povsod brez uspeha hitro spet umakniti.

Vedno aktivni domobranci iz St. Jerneja pri Novem mestu so 14. t. m. naredili izpad proti Cerovcu v Gorjancih. Čeprav so se komunisti tam utrili v bunkerji in zakopli, se niso spustili v srediteljski boj in domobranci so jih že po kratkem spopadu pregnali, pri čemer so zaplenili nekaj orožja, streliva in opreme.

Narodna dolžnost

vseh poštenih ljubljanskih gospodinj je, da pošljejo v nedeljo 24. t. m. ob 17. svoje gospodinske pomočnice na protikomunistično predavanje v dvorano Pokrajinske delavske zveze na Mirkovičevih cesti 22.

Obsedeno stanje na Filipinih

Stockholm, 22. sept. Predsednik Daurel je proglasil v četrtak obsedeno stanje na Filipinskih otokih. Objavil je, da so ti ukrepi potrebni zaradi grozeče invazijske nevarnosti. Ustava določa, da je predsednik vrhovni poveljnik vseh delov vojske filipinske republike.

V soglasju s proglasitvijo obsednega stanja je objavilo poveljništvo japonske vojske in mornarice v petek zjutraj, da se bo razširilo na republiko nemenej sodelovanja. V tej objavi je bilo sporočeno, da je proglasila vlada obsedeno stanje, ker so Združene države večkrat teroristično napadle mesto Manila. Da bi branila nedotakljivost te dežele, »bosta japonska vojska in mornarica popolnoma podprla to trdno neomajno odločitev«.

General Rupnik eno leto prezident

Nadaljevanje s 1. strani.

pogumnim mladenčcem, ki so se že prej kljub velikim oviram s sovajske strani borili v Vaških stražah, so se z ustanovitvijo Slovenskega domobranstva pridružili še nadaljnji tisoči zavednih slovenskih mož in fantov. V okviru domobranstva se je tako ustvaril jeklen kader mladine, ki je ne le uspešno zaježil grozečo komunistično poplavo, temveč kmalu sam prešel v učinkovito protiakcijo.

En sam bezen pogled na stanje pred letom dni danes dovolj jasno kaže veliki napredek, ki je bil dosežen v protikomunistični borbi. V lanskem septembru so komunisti s pomočjo izdajalskih badoljencev strahovali razen Ljubljane in dela Notranjske skoro vso pokrajino. Danes so vsi važnejši kraji pokrajine že očističeni njihovih krdel, ki so v stanju nezadržnega razpadanja in morajo neprestano begati s hriba na hrib, iz gozda v gozd. Pred enim letom so komunisti s svojo nasilniško agitacijo držali pod svojim vplivom velik del prebivalstva, po enem letu so njihove strahovalne metode onemogočene. Oproščeno njihovega duhovnega in tvarnega pritiska je slovensko ljudstvo spet prosto zadihalo.

Tako je to prvo leto obnovljene slovenske uprave pod vodstvom prezidenta Rupnika res leto ustvarjalnega dela, ozdravljenja, obnove in napredka. Naš narod si je v njem jasno zarisal svojo pot, ki jo bo z neomajnim zaupanjem in trdno odločenostjo hodil tudi v bodoče.

A. K.

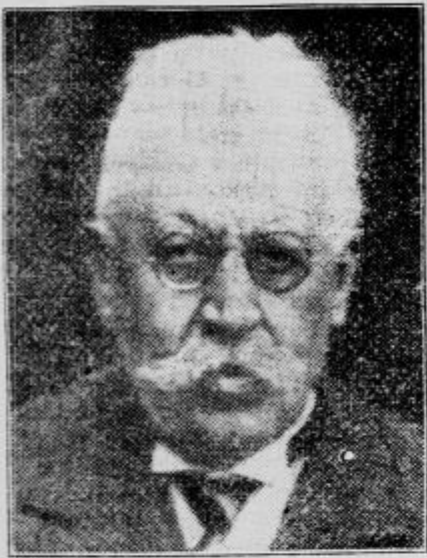
Fran Govekar:

Jubilar dr. Fran Goesti

Spomin na ljudi, delo in borbe njegove dobe

Dne 27. t. m. dopolni primarij v p. dr. Fran Goesti svoje 80. leto. Kdo ne pozna vsakega moža, po domovini uglednega psihiatra, zdravnika nešteti bolnikov, se zmerom ne utrudnega dopisnika strokovnih zbornikov, književnih mesečnikov, tednikov in dnevnikov in predvsem — resnično blagega človeka?

V tirolskem Schwarzu, severovzhodno Innsbrucku ob Inni, je bil rojen njegov ded Franc, ki je 1809. kot praporščak obležal ranjen pri Wagramu v bitki proti Napoleonu; postal je nato knjigovodja dvornih in državnih posestev na Dunaju in se drugič poročil z Dunajčanko Antonijo Fellerjevo. Njena sestra Karolina pa se je leta 1834. omožila z našim dr. Janezom Bleiweisom, takratnim c. kr. penzionarjem na dunajskem c. kr. žrvinozdravniškem inštitutu.

Sin knjigovodje Frana Goesti in Antonije je bil zopet Franc (roj. 1839), Dunajčan, oče našega jubilarja, takisto Frana. Oče Fran je služboval kot državni poštni uradnik po različnih mestih države, med drugim tudi v Gradcu.

Pa se je graški poštni uradnik Fran Goesti zaljubil v Slovenko in se poročil z Marijo Souvanovo, hčerjo Fr. Ks. Souvana starejšega, ljubljanskega trgovca, in Marije Pleiweisove, hčere kranskega trgovca Valentina in sestre edinke dr. Janeza Bleiweisa.

V Gradcu se je poštarju Goestlu in Mariji roj. Souvanovi 27. septembra 1864 narodil sin Fran in se l. 1866 z obiteljo preselil v Ljubljano. Tukaj je ob 18 letih služboval dalje in umrl l. 1919.

Prvi in drugi razred osnovne šole na vadih je Fran dovršil doma. Imel je celo vrsto otroških bolezní. V III. razredu pa je dobil za učitelja Ivana Tomšiča, uglednega mladinskega pisatelja, dolgoletnega izdajatelja in urednika »Vrtca«, odličnega pedagoga in plametečega rodoljuba. Tomšič je vzgajal in poučeval ljubljansko mladino v narodnem duhu in dosledno krepil v otroških dušah ljubezen do domovine. Tudi dečku Goestlu je bil Tomšič tako ljub, da se danes rad govori o njem.

Zaradi novega prístanka v Goestlovi družini je ded Souvan kmalu vzel dečka Frana k sebi v hišo na Mostnem trgu. Tu je vnuk živel pri dedu več let, dokler se ni vsa Souvanova obitelj preselila v Schellenburgovo ulico. Ded Souvan je bil namreč ondi kupil hišo in ji dal priznati novo poslopje. V prvem nadstropju so bile velika dvorana za obšedee kulturne zabave z mešaním sporedom: petjem, godbo, govori, dramskimi predstavami, živimi slikami i. dr. in plose, kasneje celo za slovensko gledališče; tu sta bili tudi še bralna in igralna soba, pozneje igralški garderobi. V pritličju zadaj je bila gostilna z dvema velikima sobama, spredaj ob ulici pa trgovina.

V tej Souvanovi hiši je bila čitalnica sredšče in zbirališče takratne slovenske narodne družbe, nevarna tla asterije in mladice. Poleti so se zabavali tudi na kegljišču in na obširnem dvorišču za mizami pod mogočnim kostanjem. Pozneje je Souvan zgradil in zvezel z gostilno še steklen salon (ki je že dolgo na Gornjem Rožniku) ter prikupil precejšen vrt.

V tem našem prvem, resnično »narodnem domu« so prihajali v dvorani ali na dvorišču koncerte, nastope telovadcev, produkcije vojaškega orkestra različne veselice. Vodnikov ples, maskerade, besede, predavanja i. dr. Tu pa so se skajali tudi naši politični borci in književniki.

Mali Fran je vse to kolikor mogoče gledal in poslušal. Ali zgodaj je tudi čital. Moral je glasno prebrati.

Veroučiti prof. Jožef Marn, zaslužni pisatelj »Jezičnika« (Zbornik biografij in bibliografij slovenskih književnikov od najstarejših do sodanice dobe), je bil sicer suhoparen šolnik, toda med vsemi slovenskimi profesorji je izražal največ narodne zavesti. Poučeval je v nekaterih višjih gimnazijah razredih tudi slovensko, govoril časih o slovanstvu, dal brati prevod Nemčeve »Babčice«. »Zelenogorski in Kraljedvorski rokopis« celo v nižjih razredih ter tako nadaljeval narodno vzgojo mladine, ki jo je bil začel Ivan Tomšič.

Ta mladina se je torej prav posebno navdušila, ko je po dunajskem Stritarjevem »Zvonu« začel izhajati »Ljubljanski zvon«.

V našem razredu — m. je pravil — je imel 35 naročnikov, t. j. skoraj vse sošolce; poleg tega pa je imel med nami še Sketov »Kres« 6-8 naročnikov. Seveda smo dijaki elasto čitali vse, kar smo dobili v roke. Na počitnicah sem od jutra do večera požiral nemške klasike, prevode Shakespearovih dram, a tudi v šoli smo pri prof. Heinrichu, zelo dobrem šolniku, z razdeljenimi ulogami čitali mnogo klasičnih dram. Kake dobro organizirane javne knjižnice ni bilo, iz licealke pa je grobi in živčni Levstik dijake najrajši naglal.

Po maturi l. 1883 je prišel na Dunaj, v očetovo rojstno mesto in se vpisal na vseučilišču za medicino. Ze zgodaj se je začel temeljito posvečati psihiatriji, in zlasti slavna profesorja dr. Krafsta Ebbinga in dr. Wagnerja-Jaurega je poslušal z najgobjo vnamo.

Obenem se je nenavadno zanimal za gledališča. Menda da ni Slovenca, ki bi bil v delu in sluhu toliko predstav in toliko dramskih in opernih slavnih mojstrov, nemških, talijanskih, francoskih in drugih narodnost. Repertoar, ki ga pozna in ga je zlasti v Dvornem dramskem in v Dvornem opernem gledališču poslušal večkrat tudi z različnimi uglednimi gosti, je zelo velik.

Vzljubil pa je obenem dunajske slovite koncerte na umetniški galerije in poznal vse mestne zanimivosti kakor prej in pozneje le še redek naš rojak, Dunaj in njegovo okolico

je prehodil nešteto krat in užival z neustojljivo ljubeznijo. Kot član in odbornik akad. društva »Slovenstvo« se je udeleževal zlasti odlovanja kulturnega odseda in sam predaval ali podajal kritike o predavanjih »tovarišev«. Polagaj je izpit za zpitom ter se že odločil, da se specializira za psihiatrsko stroko.

Fran Podgornik, urednik in izdajatelj »Slovenskega sveta« na Dunaju, pa ga je pridobil, da mu je pomagal polniti list.

V jeseni 1891 je tovarš Janko Vencajz, jako inteligenten, temperamenten in podjeten jurist široke omike, pritegnil tudi Goestla v dunajski konsorcij, ki je bil sklenil, da začne izdajati prvi mesečni slovenskega dijaštva z imenom »Vesna«.

V konsorciju je bil tudi Ivan Robida, pesnik in novelist, medenec psihiatra kakor Goesti; Jakob Kogej, marljiv prevajalec z ruskega leposlovja, pozneje notar, Rado Mumik, takisto medicenec, priljubljeni humorist, kmalu pri-

znan pisatelj, Karel Geiger, jurist, slovit satirik, filozof Ivan Bernik in še nekateri pa so obetali, da bodo sodelovali.

Na potovanju iz Ljubljane na Dunaj se je Vencajz ustavljal v Celju in sklenil s tamšnjim tiskarjem Dragotnom Hribarjem pogodbo, da bo »Vesno« tiskal na račun konsorcija, a Srečko Magolič ji bo odgovorni urednik. A takoj so nastale težave.

Sele dne 15. marca 1892 je izšla prva številka »Vesna«, ki je naglašala, da naj »zdrži« in navdušuje vse mlade človeke moči k delovanju za nam »vsem, posvetnikom in duhovnim skupni smoter: za narod... da se (dijaki) vzgojimo enotno in bomo tudi po- slej, ko stopimo v življenje, delovali za narod skupno in složno, kajti le v slogi je moč!« — je bila že takoj po izidu 1. številke sprejeta z ogorčenjem. Oba vodilna dnevnika sta ostro napadla »Vesno« čes da je docela ne-

potrebna, saj imamo »Ljubljanski Zvon« in »Dom in svet«. Ivana Robide uvodno novelico »Za uzorom« je ljuto naskočil Mahničev »Rmski Katolik«, in ljubljanski bogoslovci so se takoj odpovedali kot naročniki, ker je Robidov junak študent nesrečnež govoril takele pohujšljive stavke:

»Kaki mučeniki svoje vzgoje smo vendar! Čemu se pač cepi v miša srca idealnost, čemu se takoj ne pokaze otroku življenje. kakor je? Potem pa stopiš v svet in izpregeš, da je resnica popolno nasprotje šolske modrosti in da je vse življenje sama nedoslednost... Htel sem za vzori, a osuli so se mi vsi!«

Zares, Robidov junak je bil za takratno mišljenje nevaren revolucionar! Ali se hujši grešnik je bil Fran Goesti, in njega sta složno — po »Vesninem« geslu, da je v slogi moč! — napadla oba dnevnika. Kaj pa je storil nesrečnež? —

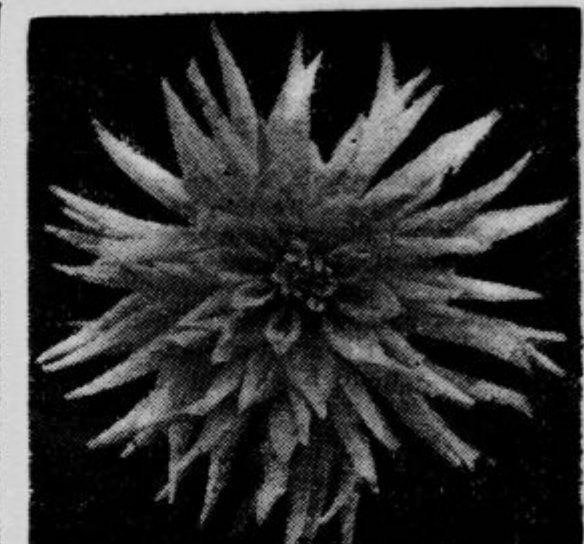
(Konec v četrte!)

Dalije

Ozemlje, ki so na njem uspevale mehiške dalije, je mehiška visoka ravnica, ki se dviga 2.400 do 2.600 m nad morje. Raziskovalec Purpus je našel prvo rastlino iz družine dalij na pobočjih Esperanze v višini 2452 do 2.600 m nad morjem. Kmalu nato pa je odkril dalije tudi v bližini postaje Boca del Monte, 2415 m nad morjem. Tudi na ozemlju Popocatepetla uspevajo dalje. Tu vozijo vlak med atlantsko in pacifiško obalo. Ko prevozi takšen vlak 60 km proge, prispeš v Amecameco, ki leži ob vznožju 5.400 m visokega vulkana Popocatepetla. Po enourni hoji po visoki ravnici lahko sedež zopet na vlak, ki te poneso do višine 2.500 ali 3.000 m. Popocatepetl pomeni po naše »šumeča gora« in to ime so mu vzeli po pravci, kajti ognjenik še vedno ne miruje. Neprestano se valijo iz njegovega žrela stebri dima, ki zasirajo nebo.

Na tem ozemlju se nahaja šele prava domovina dalij. Dalije rasejo med grmičastimi rastlinami in europatorijami. Toda dočim pri nas zmrazje dalije že pri mrazu 0 stopinj, vzdrže v mehiških goratih predelih nekaj stopinj mraza pod ničlo. Kako naj si to razlagamo? Samo s tem, da sončni žarki v mehiških planinah segrejejo gorska tla, kar nekoliko omili temperaturo v zraku.

Dalije so gojili v mehiških vrtovih že okoli l. 1.600. O tem pričajo tudi rastlinski atlanti, ki prinašajo slike dalij. Mehiški potnik Nico-

las Therry de Menonville, ki se je mudil na potovanjih po naročilu Louisa XVI. l. 1785, na mehiških tleh, omenja v svojem poročilu, da je našel na nekem vrtni rastline z violčastimi, astram podobnimi cvetovi z izredno visokimi stebli in listi. Te rože so bile seveda dalije. V Evropi je prvi začel gojiti dalije rojaltelet botaničnega vrta v Madridu Cavanilles. Leta 1790, je dalja prvič zacvetela v Madridu in kmalu nato je nastopila pot po vsej Evropi.

Ob grobu Viktorja Bogataja

Preteklo sredo je po dolgotrajni bolezní umrl g. Viktor Bogataj, ugledni trgovec na deblu iz Ljubljane in v petek proti večeru so ga ob veliki udeležbi spremili z Zal k Sv. Križu. Bil je vsaj na videz poznan večinu ljubljane po markantni pojavi in prišernem obnavanju z vsemi. Marsikdo, ki ni vedel, da boleha na pljučnem raku, se je pač nekako začudil, ko je čul, da njega, pravcatega orjaka, ni več med nami.

Rojen 11. aprila 1897 je izšel iz ugledne ljubljanske družine, ki je že dolgo poznana po mestu po številnosti in poštenosti. Bila je preprosta in skromna, toda sinovi in hčere so si z vztrajnostjo in bistroumnostjo priborili zelo lepe položaje. G. Viktor se je izučil trgovine ter služboval kot sodnik pri poslovanju mnogo let, pozneje pa je postal skupaj s svojo zvesto in delovno življenjsko družico tovarno za mlečne proizvode, ki so bili po kakovosti tudi mednarodno priznani. Zaradi nesrečnega slučaja je moral ponovno stopiti v življenjsko borbo, iz katere je izšel po nekaj letih kot samostojen trgovec z manufakturnim blagom, poznan in cenjen od vseh, ki so ga spoznali.

Vaclav Držaj:

Učiteljica Rjaza

Zgodba mojega prijatelja Pavlihe je sicer vsakdanja, vendar tudi zabavna in poučna. Poslušati, nepričakovano slišati sodbu o sebi, je neprijetno, pa naj je le-ta dobra ali slaba, naj so besede poveljujoče ali ponižujoče. Zgodilo se je to pred leti.

Sedel sem v vlaku, ki je brzel proti Jesenicam, je pripovedoval prijatelj. »Zunaj šišenske postaje je vstopila v naš kupa debelušasta gospodična. Po vnanosti sem jo imel za učiteljico, staro okoli štirideset let. Razdražena je bila videti, kajti z nejevoljo je vrgla kovčeg na klop ter nato nemirno izvelkla iz torbice uradniško legitimacijo in vozni listek.«

»Gospodična ste učiteljica!« sem prijazno pripomnil.

»Da, učiteljica,« je pričela prepričevalno pripovedovati. »Slovenska učiteljica, ki ni nikomur zla storila pa mora kljub temu zapustiti staro službeno mesto ter odriniti na novo. Zakaj? boste vprašali. Tudi jaz se izprašujem, zakaj? — pa ne najdem odgovora. V petih dneh se moram javiti upravitelju — danes je poslednji dan — sicer izgubim pravico do nadaljnjega službovanja.«

»Pomirite se, gospodična!« sem dejal ter še pristavil: »Morda je pomota, ki se bo prej ali slej popravila.«

»Pomota, umirite se!« pravite. Rada bi videla, kako bi se vi pomirili, če bi se vam napravila krivica. Petnaest let sem službovala v domačem kraju, najboljšo oceno sem imela, pa se nekdo spomni in me poizene, po službeni potrebi iz domačije v tujino.«

»Po službeni potrebi!« sem oprežno vprašal.

po plemenitosti, poštenosti in čuvstvenosti do bližnjega. V javnosti je pomagal kolikor je mogel, je bil povsod cenjen, doma pa je bil zgleden gospodar in čuteč član družine, v kateri je po napornem delu vedno našel pravo okrevališče.

V letih, ko si je v mnogih življenjskih izkušnjah pridobil položaj, s katerega naj bi se le še dvignil in ob tem pomagal drugim in sebi, pa je svoje drage za vedno zapustil, star komaj 47 let. Njegovi ozki prijatelji vemo, da je umrl človek, ki je bil ne samo telesno, temveč tudi po duhu in

srečo velik. Dano mu je bilo, da bi bil še mnogo storil za skupnost. Veroyal je v poštenje, vsaka njegova kretnja je bila v to usmerjena, čeprav mu je kdaj bila v oviro. Toda neizprosa bolezní mu ni dopustila svobodnega razmaha in smrt mu je bila resiličnica in trpljenju. Zapusil je dobro soropico, ki je živela zanj in ga vzpodbujala v življenjski borbi, ter sina Dušana, ki bo poslej stal materi ob strani, »zpolnjujoč poslednjo gorečo željo svojega očeta«.

Viktorju Bogataju velj spomin, ugledni družini naše odkritosrečno sožalje!

Kako je z navidezno smrtjo?

O tem predmetu je objavil prof. dr. Ferdinand v. Neureiter v »Reichs-Gesundheitsblatt« zanimiv članek, v katerem pravi med drugim naslednje:

Po običajni opredelitvi velja neklo za mrtvega, čim so mu za trajno nehali delovati dihanje, krvni obtok in osrednje živčevje. Pri tem je vseeno, katera izmed navedenih funkcij je kot prva prenehala. Le redkokdaj se namreč vse istočasno ustavi, po navadi preživi ena med njimi za malenkost ostaj dve. Tako bje n. pr. srce pri zadušitvah, navzlic temu, da je dihanje prenehalo, včasih še celih 10 do 15 minut. A če se dihanje in krvni obtok napolnijo povsem ustavi, tedaj je z življenjem v organizmu kot celoti dokončno končano. Le v poedinih njegovih delih oziroma, bolj rečeno, v poedinih organih in staničnih družbah je mogoče še nekaj časa zasledovati neko »živetje« v obliki nekakšnega samoupravnega ostanka življenja. Na marsikateri dražljaj odgovarjajo poedini organi še nekaj časa po klinični smrti organizma. Tako je opazovati na trupu krčenje mišic, na mehanične in električne dražljaje še 3 do 5 ur po smrti, gladko mišičje ob aorti odgovarja na kemične dražljaje še 36 ur po smrti, zenica reagira na strupe, ki jo ožijo, še 2 do 4 ure, srce se da s primernimi raztopinami oživiti še po 12 urah, semenske stanice se gibljejo do 122 ur po smrti, migetalne dilačice površnice po požiralniku pa delujejo še nad 70 ur.

Dalje preživita smrt za nekaj časa tudi želodčna prebava ter reducirajoča sposobnost tkiv.

Z izrazom »navidezna smrt« označujemo stanje, ki sliči v svojih pojavih pravi smrti, kajti naši čuti ne morejo ugotoviti znakov dihanja, srčnega utripa ali možganskega delovanja — a vendar ne gre za pravo smrt, ker se individuum v takšnem stanju še da obuditi v življenje. Gre tedaj za nekakšno »smrt na preklic«. Ta stanja opazujemo po raznih telesnih poškodbah, zlasti pa pri nekih oblikah zadušitve (utopitev, zadavitev), po zmrazjenju, zastrupitvi in električnih poškodbah. Dejansko se utedne pri teh načinih smrti med življenje in smrt vrniti neko stanje brez opaznih znakov življenja. A navzlic temu človek, ki ga je to zadelo, ni mrtve, kajti s primernimi ukrepi ga je mogoče obuditi v življenje.

Če nam je tedaj v posebnih primerih računati z možnostjo navidezne smrti, vendar v splošnem ni nevarnosti, da bi navidezno mrtvega pokopali še živega, kajti rok, v katerem je nekaj upanja, da ga je mogoče oživiti, je običajno zelo kratek, to je: navidezna smrt preide kmalu v pravo smrt, če organizmu kmalu na primeren način ne pomagamo. To je treba laikom neprestano poudarjati, prvič za to, da bi se zavedal potrebe takojšnje pomoči, pa naj gre za navidezno ali pravo smrt, in drugič, da mu olajavamo strah pred pokopom ob živem telesu. Na žalost dobi-

va ta strah, ki se časih pač sam od sebe polašča ljudi, neprestane pobude po opisih domnevnih primerov navidezne smrti v časnikih. Prof. Neureiter že leta zasleduje takšna poročila, a nit eno se ni izkazalo za resnično. Po navadi ni najti niti kraja, kjer bi se naj zgodil takšen primer navidezne smrti, ki ga mrlški preglednik in zdravnik nista mogla ugotoviti — a če je kraj resničen, tedaj ne ve v njem nihče, niti župan, niti uradni zdravnik, o grozotni zgodbi, ki so o njej poročali listi. Prav pogosto pa se da ugotoviti pot, po kateri je izmišljena zgodba prišla v liste, ki so si jo potem podajali drug drugemu.

A navzlic temu je, kakor rečeno, zlasti pri nekih načinih smrti računati z možnostjo navidezne smrti. Zdravnik in mrlški preglednik smeta nekoga proglasiti za mrtvega potemtakem šele tedaj, ko sta opazila na trupu zanesljive znake smrti, n. pr. zelene marge gnitja, ki se pojavijo kot prvi znak na trebušni koži. Če takšnih znakov ni in če v trenutku ni mogoče zanesljivo ugotoviti, da li gre za pravo ali navidezno smrt, tedaj je treba napraviti takoj vse poskuse za ožvite, zlasti poskuse z umetnim dihanjem, in to je treba nadaljevati toliko časa, da pokažejo ti poskusi uspeh ali pa se pojavijo omenjeni zanesljivi znaki smrti. Po takšnem postopanju pač ni nevarnosti, da bi koga po pomoti živega pokopali. Zanesljivi znaki smrti so pač najboljšje jamstvo »zoper vsako pomoto, in kjer so ti znaki, tam ni treba nadaljnjih načinov, s katerimi se ugotavlja navidezna smrt. Navzlic temu pozna vsak zdravnik celo vrsto takšnih načinov, ki jih lahko kdaj poskusi, da pomiri svoje občutke. Tako zvana Rosen-thalova preizkušnja temelji n. pr. na tem, da izgube mišice po smrti občutljivost za električne dražljaje; Icardov poskus se opira na to, da izzove 20 odstotna injeicirana raztopina sode in fluorescina v roženici ali seču le tedaj zeleno barvo ozir. fluorescenco, če krvni obtok še deluje; oftalmoskopska metoda upošteva razlike v očeh pri živih in mrtvih; končno naj omenimo še elektrokarđiografsko preizkušnjo, ki je pač absolutno zanesljiva, a jo je mogoče uporabiti seveda le v kliničnih razmerah.

H koncu naj se dotaknemo še vprašanja, kaj naj stori zdravnik, če ga svoji umrlga prosijo, naj bi s tem ali onim posežkom, n. pr. z vbodiljem v srce ali s prerezom žile na roki, onemogočil vsako nevarnost, da bi mrtvega »živega« pokopali. Prof. v. Neureiter odgovarja na to, da ni izpolnitvi takšnih želj načelno nič na poti. Vsak zdravnik je upravičen za takšne posežke, le da se prej prepriča o zanesljivih smrt-nih znakih. Dalje mora svoj posežek na kratko opisati v dveh izvidih, in sicer priloži potem en izvod mrtvaškemu listu, drugi pa pošlje v shrambo pristojnemu zdravstvenemu uradu. Na ta način se prepreči morebitna poznejša kriva razlaga rane, ki jo je na trupu ostavil zdravnikov posežek, kajti iz tega ali onega razloga utegnejo truplo izkopati in pregledati.

Salomonska razsodba

Kakor vemo, je bil kralj Salomon najmodrejši med modrimi. Nekega pomladnega dne je stopila preden mlada Feničanka s svojim zaročencem. Ko je povedala odkod je in kdo je njen oče, — Salomon je bil moder in ni nikoli spraševal ženske, koliko so stare, — je povedala naslednjo zgodbo in prosila za pravično razsodbo.

S svojim zaročencem sva šla po Jeruzalemu na sprehod. Ker sva bila žejna, sva zavila v slaščičarno, da popijeva malo vina iz Jaffe in pojava nekaj kandiranih mandljev. Ko sva tako sedela, je zaročenec dejal:

»To vino je divno, a vino tvojih ustnic je gotovo še opojnejše. Dovolj mi, da ga pokusim. Daj mi en edini poljub.«

»Ne,« sem odvrnila, »še nisva poročena.«

Toda on je vztrajal pri svoji prošnji in mi končno ponudil dragoceno ovratnico, če ga ušlišim. Vzela sem ovratnico in mu dovolila poljub, a samo enega. A on si je vzel tri. Zato zahtevam odškodnino za onadva nadštevilna poljuba. Želim obleko iz modre svilu.

Salomon ju je molče gledal in poslušal. Nato je vprašal zaročenco:

»Zakaj ji ne kupiš svilu?«

»Ker sem dolžan mesečni obrok za najino pohištvo.«

Nato je Salomon dvakrat modro pokimal in razsodil:

Feničanki je njen zaročenec ukradel dva poljuba. Kot odškodnino zahteva ona modro svilo za obleko. Obtoženec pa ji svilu ne more kupiti. Zato je obsojen, da takoj vrne oba poljuba.

Baje od tedaj ni nobena zaročenka več tožila svojega zaročenca zaradi ukradenih poljubov.

Poravnaj čim prej zaostalo naročnino!

»Moj novi predstojnik je zlodeja!« me je razkačena zavrnila. »Pravi zlodej je; tako se mi je povedalo. In tega se držim in se bom držala...«

Uživi se v moj položaj prijatelj! Moje ime je imenovala, jaz sem bil njen novi predstojnik, ki ga je imenovala zlodja in ostali sopotniki, prijatelji, so bili moji dobri znanci. Muzali so se ob vsaki besedi, ki jo je razkačena učiteljica naslovila na neznanega ji predstojnika — torej — na mene.

Meni je bilo mučno, sopotniki pa so se zabavali, ko sem spet povzel besedo: »Kaj pa, če se boste, cenjena gospodična, pričeli o nasprotjem?«

Ze je sledil njen odgovor: »Dvomim, da bi se motila. Če je znan kot zlodej, bo prav gotovo zlodej.«

»I, gospodična, spoštovana gospodična, ob zlodjeu je včasih prav prijetno žetiti!« sem smehljaje še dodal.

»Hvala vam za zlodjeja,« je pohitela. »Če si ga želite v hišo, pokličite si ga! Za svojo osebo odklanjam hudiča še celo v snu.«

»Jeseniče!« je zaklical sprevednik. »Prestopiti proti Bohinju.«

Sopotnica, moja nova učna moč, je pospravila svoje bogastvo v ogromno ročno torbico ter se nato s kovčgom in torbico odpravila v vlak za Bohinj. Mirno smo ji sledili. Samo eden od znancev mi je mimo-grede nagajivo zašepetal v uho: »Pravega vraga so ti poslali in to po službeni potrebi. Vse kaže, da so te hoteli kaznovati!«

»Pusti mamje in vražjo službeno potrebo! Le to bi rad vedel, kdo je sestavljal uradniški zakon. Kajkajte, da vstopim v kupé, ki si ga je izbrala moja dama!«

Stopil sem za njo in jo prijazno ogovoril: »Se malo, pa boste v prelepem Pod-

homu. Nu, ne zamerite, če ponavljam: svo-jemu novemu predstojniku delate veliko krivico. Poznam ga kot človeka, ki zlodjeu prav nič ne sliči. Prepričan sem, da se bosta odlično razumela. Dobra beseda najde dobro mesto. Človek ne sme biti prevroče krvi, preveč svojeglav. Če stopiš — kakor vi — s predsojdi pred človeka, si že grešil. Vedno priporočam: ne poslušaj čenč; sam se prepričaj, potem sodi! Gospodična, zgrešeno je, kadar pravimo: morda je pa le tako. Drži samo in vedno: resnica je, drugače je nemogoče! Človek se mora, kakor sem že dejal, sam prepričati, če hoče biti pravičen!«

Med pogovorom je vlak pripeljal v Podhom. Nesrečnica me je iznenada vprašala: »In kam se peljete vi, spoštovani gospod?«

»Podhom je moja postaja. V Gorje bom poromal!« sem ji odgovoril. Na vratih postaje je stal gospod Janez, ki je čakal novinko. Ko je zagledal mene, je bil tako ljubezni, da me je povabil na zapravljiv-ček, nakar se je okrenil do moje sopotnice in ji dejal: »Gospodična, gospod je vaš novi predstojnik. Na dobrega človeka ste naleteli. Srečni ste lahko; čestitam vam!«

Prijatelj, verjemi mi, da sem imel občutek: zdaj, zdaj se bo novinka nezvestna sesedla. Vse mogoče in nemogoče barve so jo obile in široko nastežaje je odprla usta, ko sem jo ljubeznično bodril: »Gospodična, pogum in jutri na veselo svidenje!«

In pomisli, kaj se je zgodilo naslednj dan. Ob devetih mi je potrkala Riza na vrata in vsa oblokana in skrušena dejala: »Gospod upravitelj, prišla sem, da napiševa protokoli!«

Siroko sem se zasmejal in ji grohotaje izjavil: »Gospodična, sem tiste vrste vrag, ki iz dna srca sovraži besedo »zapisnik!«. Umirite se in vse bo dobro in prav!«

Kronika

* **Prestonika Koroške** se je z okoliškimi kraji vred enodušno priznala k zvestosti ob Führerja in Nemčije, poročila celovški dnevnik. V petek so imeli v Celovcu in vseh okoliških krajih velika zborovanja, na katerih so govorniki naglašali neuklonljivo voljo ljudstva, da se udeležijo vseh del za zmago. Na nekaterih zborovanjih je nastopil tudi odlikovanec z viteškim križcem generalni poročnik Nöldechen, govoril pa je tudi nadomestni guverner Thimel. Okrožni vodja dr. Pototschnig se je oglašil k besedi zlasti v št. Petru, kjer je govoril tudi SS-standardni vodja Maer-Kaibitsch.

* **Potniki na nemških državnih železnikih** morajo sami zapirati vrata. Tako se glasi odredba generalne direkcije nemških državnih železnik, ki pripominja, da je treba štediti tudi z delovno silo pri sprevednikih, oziroma sprevodnicah. Potniki, ki se vozijo v kupejih, morajo sami skrbeti za to, da se vrata pravčasno zapirajo in da ostanejo zaprta med vožnjo.

* **Kosila za mladino.** Mnogokje v Nemčiji se je pokazala potreba, da se za mladino osnujejo posebne menze. To delo spada v socialno področje, katerega so se polotili poklicani čimtelji z veliko ljubeznijo. Ustanovljene bodo torej posebne kuhinje v okviru podjetij za vaje, v okviru šol in podobnih zavodov pa za učence in gojence.

* **Mesto Rimini** — proča »Deutsche Adria Zeitung«, veliko kopalnice ob Jadranu, je danes le še kup razvalin. Imelo je v normalnih časih 30.000 prebivalcev ter je vsako poletje prihajalo tja na tisoče gostov. Nobena hiša v Riminiju ni danes več cela. Čeprav poteka bojna črta več kilometrov južno od mesta, je mesto popolnoma v razvalinah, ki so posledica sovno-ameriških napadov štirinastih bombnikov, ki so razdejali mesto že lani v decembru.

* **Razpust zadnjega harema.** Ibn Saul, vladar Arabije, je razpustil svoj harem, eno izmed zadnjih ustanov ter vrste, kar je povzročilo veliko zastonj v arabskem svetu. Saudov harem je do zadnjega ohranil svojo razkošnost in blek orientala ter ni bil namenjen turistični zvedavosti. Ibn Saud je ohranil od svojih 450 žen, ki jih je imel v haremu, samo 4 legitimne soproge. Poročila pravijo, da je prišlo do razpusta harema zaradi štedljivosti.

Iz Ljubljane

Opozorilo

Kljub opozorilu uprave policije, naj nihče ne poškoduje naprav vzdolž obmejnega pasu, se je ugotovilo, da so v zadnjem času poljske utrdbe poškodovane bodisi po lastnih zemljiščih ali pa po otrocih. Ponovno se opozarja, da služijo vse te utrdbe v prvi vrsti za varstvo civilnega prebivalstva in da je vsako približevanje tem napravam življenjsko nevarno. Za nastalo škodo in telesne poškodbe oblasti ne odgovarjajo.

Na vseh mestih se bodo postavili posebni napisi, ki bodo opozarjali prebivalstvo na vojne naprave.

Uprava policije znova z vso resnostjo opozarja prebivalstvo, da teh vojnih naprav na nikakršen način ne poškoduje, ker bo vsakdo klican na odgovor in strogo kaznovan.

Uprava policije.

* **Promenadni koncert** godbe Slovenskega Domobranstva se bo izvajal današnji nedeljo ob 11.15 pred Narodnim domom z naslednjim sporedom: 1. A. Korošek: »Na straži«, koračnica; 2. F. Kotar: »Marta«, uvertura; 3. dr. J. Čerin: »Sreča nas domača«, fantazija po narodnih pesmih in plesih; 4. A. Jakl: »Naši mladi«, valček; 5. B. Smetana: »Dall'ora«, potpuri; 6. »Zepeline«, koračnica. Dirigirka kapelnik godbe Slov. Domobranstva nadporočnik g. Florjan Leskover.

* **V Ljubljani so umrli** ob 15. septembra do 21. septembra: Florjančič Marija, 76 let, zasebnica, Vidovdanska c. 9; Novšak Marija, rojena Knific, 73 let, upokojenka tobačne tovarne, Sv. Petra nasip št. 71; Bizjak Jernej 83 let, bivši cerkovnik, Japljeva ul. 2; Bogataj Viktor, 47 let, trgovec, Celovška c. 28; V Ljubljanski bolnišnici umrli: Kocman Dušica, Elizabeta, 22 let, hči čevljarkega pomočnika, Vodnikova cesta 200; Stražisar Ivana, 19 let, poljska delavica, Ig št. 95; Centa Olga, 8 let, hčerka čevljarkega mojstra, Pečke št. 3 — Velike Lašče; Golja Ivanka, 41 let, uradnica, Verstovdanska 25; Jelen Roman, 58 let, narednik-vodnik v pokoji, Smartinska c. 24; Kolesar Franciska, 61 let, delavica tobačne tovarne, Malenškova ul. 9; Zabukovec Alojzij, 35 let, kočar, Zalaška c. 77; Živković Jenko, 37 let, trgovski potnik — kandijska bolnišnica; Askid Jusuf, 35 let, redov-obveznik, bolnišnica za duš. bolezni — Selo; Fabiani Ivana, rojena Schnabegger, 76 let, vdova železniškega uslužbenca, Celovška c. 107; Carl Just,

Stritarjeve mladinske pesmi v slikanici

Knjigarna Tiskovne zadruge v Ljubljani je ustanovila novo mladinsko zbirko z naslovom »Moja slikanica«. Njen program je jasen in preprost: prinašala bo mladini namenjene izbore del slovenskih pesnikov in pisateljev, opremljene s preprostimi ilustracijami, ki jih bodo lahko otroci poslikali z barvicami ali barvniki.

Prvi zvezek je pravkar izšel. Posvečen je Josipu Stritarju, klasiku slovenske mladinske poezije čigar pesmi so bile obilno zastopane v vseh naših šolskih berilih in jih še marsikdo izmed starejših zna našel. »Sopek mladinskih pesmi« v tej izdaji obsega poleg kratkega življenjskega uvoda dvaset izbranih pesmi, med njimi zatrdno nekatere najznačilnejše in najlepše primere Stritarjeve mladinske lirike. Vsaka pesem je ilustrirana s celostransko podobo. V ilustracijah seveda ne smemo iskati umetniških odlik: prva zahteva pri slikarjih, ki naj jo otrok poslika z barvami, je nazornost obnem s preprostostjo potez in oblik. In tej zahtevi ilustracije nedvoumno ustrezajo: ob njih si lahko kar predstavljamo, s kakšnim veseljem bo doživel otrok iskanje pravih barv, da dā povzeman zaželeno slikovitost in pokaže obnem svoj estetski okus. Ilustrator ni označen. Stritarjeva slika v začetku knjige na je delo slikarja-grafika E. Justina. Kaže nam pesnika v najlepših možnih letih in prav lepo označuje njegove osebnosti.

Pozdravljamo zbirko »Moja slikanica« in želimo, da bi vzbudila med mladino mnogo zanimanja. Njen namen je tako očividni, da bo dobra zamisel založnice gotovo našla razumevanje pri starih in mladih.

Gospodinske pomočnice!

Katera izmed vas se še ni pridružila sveti borbi za uničenje komunizma na naših tleh? Katera izmed vas se še ni odločila? Odkločite je že padla, zato se bomo vse brez izjeme udeležile našega protikomunističnega predavanja v nedeljo 24. t. m. ob 17. v dvorani Pokrajinske delavske zveze na Miklošičevi cesti.

73 let, skladiščnik, Bleiweisova c. 42; Paljavac Matilda, rojena Cej, 52 let, žena trgovca, Gosposvetska c. 55/1; Švajger Jerar, rojena Meršol, 73 let, vdova čevljarkega mojstra, Kamnogiška ul. 32; Mavsar Jože, 18 let, sin posestnika, Potoke 3 — Semič — Črnomelj.

u— Nobena služkinja ne sme zamuditi protikomunističnega predavanja, ki bo za nje v nedeljo 24. t. m. ob 17. v dvorani Pokrajinske delavske zveze na Miklošičevi cesti. Udeležba na predavanju, služkinje, je vaša narodna dolžnost!

u— Šolski zbor Glasbene Matice. Prijave se sprejemajo do 1. oktobra v pisarni Glasbene Matice. Puk je brezplačen, vodi ga ravnatelj Mirko Polič; prva zborova pevska vaja bo v sredo 4. oktobra ob pol 6. zvečer v Hubadovi dvorani. Prišlo se je že precej mladenk in mladenčev, vabimo pa še druge, ki imajo lep glas in dober posluš.

u— Pošta Ljubljana 6 na Cesti 29. oktobra št. 31 prične zopet poslovati dne 2. oktobra t. l.

u— Vseka gospodinja, ki ima v sebi čut narodne zavesti bo v nedeljo 24. t. m. ob 17. poslala svojo služkinjo na protikomunistično predavanje v dvorano Delavske zbornice.

u— Pouk v zasebni umetniški šoli Franca Goršeta se prične 15. oktobra 1944. — Vpisovanje od 1. do 5. oktobra v ateljeu kiparja Goršeta, Gosposvetska cesta 13. od 9. do 12. in od 15. do 18. ure.

u— Gluhonemci bo po odloku oddelka za prosveto pričela dne 2. oktobra s poukom. Zato naj vsi starši gluhonemnih otrok, bivših zavodnih gojencev in novincev, pripeljejo te otroke do 30. t. m. v gluhonemnico. S seboj naj prinesejo svojo potrebno obleko, perilo in obutev ter copate, vse zaznamovano s polnim otrokovim imenom. Starši gluhonemnih otrok novincev, ki prvič pridejo v zavod, naj prinesejo s seboj še rojstni list, domovnico in izkaz o premeženju. Vse druge podrobnosti bodo starši zvedeli pri ravnateljski zasedbi.

u— Strokovna nadljevna šola za umetne in moške oblačilne obrti bo imela vpisovanje in popravne izpite v četrtak 28. t. m. od 14. do 17. ure. K vpisovanju naj prinese učenci zadnje šolske spričevalo, krstni list in učno pogodbo. V ponedeljek 2. oktobra ob 8. uri pa se zbore v šolskih prostorih (Vodovodna cesta — gestilna »Fortuna«), kjer bodo zvedeli za potek pouka. Mojstri in vajenci se opozarjajo, da je reden obisk šole obvezen.

u— Vpisovanje v strokovno nadljevno šolo za mehanske in tehnične obrti bo z vsi tri razrede v sredo 27. t. m. od 15. do 17. ure v prostorih ljudske šole pri Sv. Petru na Polju. Novinci naj prinesejo s seboj krstni list, učno pogodbo ter z dnje šolske spričevalo. Za vpis in redno prihajanje vaje v šolo so v smislu § 25 v 1936 z. k. o. o. obrti odločili mojstri.

Na zavzete svojega pokvarjenega perila! Vse okvare vam strokovno in hitro popravi — »Everest servis«, Prešernova 44.

u— Redno vpisovanje v trgovsko učilišče »Christofor učni zavod«, Ljubljana, Domobranska cesta 15, za Enoletni trgovski tečaj s pravico javnosti in Višji trgovski tečaj prične 25. septembra in traja do pričetka šole, t. j. do 9. oktobra. Izvenljudbanski dijaki (inje) naj se vpišejo pravčasno zaradi potnega dovoljenja. — Na razpolago prospekt. — Ravnateljstvo.

u— Na II. moški rečni, kmu z' i' a Rukovniku bodo razredni, privatni in popravni izpiti za zamudnike 26. septembra o 8. uri dalje po razporedju, ki je objavljen na hodniku gimnazijskih prostorov. Vpisovanje rednih učencev za šolsko leto 1944/45 bo po sledečem redu: lanski naši učenci se bodo vpisali v ponedeljek 2. oktobra od 8.30 do 11.30 v učilnicah v turek 3. oktobra učenci za I. razred (novinci in ponavljalci) od 8.00 do 11.30 v ravnateljski pisarni, v sredo 4. oktobra od 8. do 11. ure bo vpisovanje za učence od I. do VIII. razreda, ki niso bili lani naši učenci, 5. oktobra bo vpisovanje zamudnikov v ravnateljski pisarni. Za vpis v V. razred učence ne sme biti starejši od 17 let, za VII razred 19 let. Kdor je prekoračil omejeno starost, mora vložiti prošnjo na šefa Pokrajinske uprave za sprejetost starosti. Pouk se bo začel 12. oktobra z obritveno božjo službo v cerkvi na Rakovniku. Podrobnosti so na objavi deski na zavodu.

Radio popravila izvršujemo strokovno, hitro in solidno! — »Everest servis«, Prešernova ulica 44.

u— Vadnica drž. učiteljskega. Ravnateljstvo drž. učiteljskega v Ljubljani prosi, da pošljejo starši svoje hčerke, ki so bile v minulem šolskem letu učence 1. in 2. razreda tukajšnje dekliške vadnice, v ponedeljek 25. t. m. in one, ki so bile učence 3. razreda, v četrtak 28. t. m. ob 8. uri v šolo. Učiteljice ljubljanskih ljudskih šol imajo namreč te dni telovadni tečaj, kjer bodo naše učence na podlagi odloka prosvetnega oddelka IV, št. 5789/3 z dne 11. septembra t. l. praktično nastopile, t. j. da bodo par vaj predvajale. S seboj naj zato prinesejo primerno telovadno obleko. Ko bodo učence v šoli zbrane, bo to šle pod vodstvom svojih razrednih učiteljic v uršulniško telovadnico, kjer bo od 9. do 10. ure telovadni nastop. Dobro bi bilo in ravnateljstvo zato prosi, da bi kdo izmed starejših družinskih članov učence spremljal. Vsak spremljevalec oz. spremljevalka bo lahko navzoč med telovadbo v uršulniški telovadnici.

u— Vpisovanje v Enoletni trgovski tečaj s pravico javnosti pri Trgovskem učnem zavodu v Ljubljani, Kongresni trg 2-II. se vrši tudi v počitnicah dnevno. Dijakom (injam) izven Ljubljane se priporoča vpis čim prej, da dobijo pravčasno potne dovolilnice. — Podrobne informacije daje ravnateljstvo.

u— Na III. deški ljudski šoli na Vrtni bo vpisovanje učencev v četrtak 28. in v petek dne 29. septembra 1944 od 8. do 10. ure v vnanji uršulniški šoli v Nunski ulici. Začetna vs. maša bo v ponedeljek 2. oktobra ob pol 9. uri v uršulniški cerkvi. V torek dne 3. oktobra pa se prične redni pouk.

u— Dekliška ljudska šola (šentjakobška) ima vpisovanje za šolsko leto 1944/45 v četrtak, 28. in v petek, 29. sept. od 8. do 10. ure v šolskem poslopju na Grabnu

u— I. nadstropje, V. l. razred naj se vpišejo

deklice, ki dopolnijo do 31. dec. šest let. Predložijo naj družinsko knjižico ali krstni list ter potrdilo o cepljenju proti kozam in davici. Lanske učence predložijo le zanje šolsko spričevalo. Učencem onostran bloka piskirki propustnost, če se pravčasno vpišejo, šolska uprava. Začetna služba božja bo v ponedeljek, 2. oktobra ob 8. uri v cerkvi sv. Florijana. Redni pouk se bo pričel v torek, 3. oktobra.

Vsa gramofonska popravila izvršujemo strokovno, hitro in solidno! — »Everest servis«, Prešernova ulica 44.

u— Učite se strojeplasti! Novi eno-, dvo- in trimesečni tečaji — dnevni in več rni — pričnajo 25. 26. in 27. septembra. — Lahka despterna metoda. — Pouk dopolne, popoldne ali zvečer, po želji obsevalcev. — Učnina zmerna. Vpisovanje dnevno. — Praktično znanje, koristno vsakomur sedaj in v bodoče v zasebnem ali javnem poklicu. — Informacije, prospekti: Trgovsko učnišče »Christofor učni zavod«, Domobranska 15.

je provok izšla in prinaša velik kmečki roman v štirih delih

ZMAGA KLAUSA BJERGA

delo danskega pisatelja
T. Olesena Loekkera

Roman je močnega podoba iz življenja naselencev na sipinah ob morju, kjer se morajo trdo boriti ne le z neprijazno naravo, marveč tudi z lastnimi naspotji in slabostmi, vendar vzbujajo svojo siromašno zemljo in ukačajo po mnogih težavah in nesrečah boljše čase in srečnejšo usodo. Zdravje diha iz te knjige, preveva jo močna volja do življenja in velika ljubezen do dela. Po svojih zgodbah je roman živ in napet od začetka do konca. Mnogi primerjajo to delo z romani znamenitega Knuta Hamsuna.

Naročniki DK naj dvignejo novi roman v upravi naših listov v Narodni tiskarni, oni pa, ki se jim knjige dostavljajo na dom, dbe knjigo v prihodnjih dneh, ker se je začela takoj dostavljati. — Nenačrtniki lahko dobe novo knjigo tudi v naši upravi ali v knjigarnah.

u— Ne'reče. France Krivec, 68 letni posestnik iz št. Jurja pri Grosupljem, je padel s kolesa in si zlomil levo nogo. Janez Grčnik, 32 letni posestnik iz Dobrega Polja, je padel s strehe in si zlomil levo. Milena Strah, 7 letna hči delavke iz Trebnjega, si je pri padcu zlomila desnico. 16 letna Majda Rupnikova iz Hotedrdice je bila od nekega kmečkega voza povožena in ima poškodbe po životu. 13 letni dijak Matjaž Arko je padel s kolesa in si zlomil desno nogo. Poškodovanci se zdravijo v splošni bolnišnici.

u— Formicot pastile za dezinfekcijo ust in grla dobite v lekarnah

u— Moška rokavica je bila v petek zvečer najdena na stožicah v kresiji. Kdor jo je izgubil, jo dobi v mestnem tisknem referatu v kresiji v III. nadstropju na stopnišču z Nabrežja 20. septembra.

Gospodinske pomočnice!

V nedeljo 24. t. m. se bomo zopet zbrali na našem protikomunističnem predavanju, ki bo ob 17. v dvorani Delavske zbornice. Nobena ne sme izostati. Podpirimo vse naše protikomunistične boje v njihovi močni volji: Komunizem moramo uničiti!

S štajerskega

Vzorno deo, 63 letni Avgust Kosl je vzor požrtvovalnega delavca v toku sedanjih vojne. Mož, ki je doma v Mariboru, je pred kratkim razstavljal 66 ton premoga, in sicer je opravil to delo v teku nedelje na mariborski glavni postaji. Kosl velja za izredno marljivo delavca ter je prejel za požrtvovalnost posebno nagrado.

V Ljutomeru so imeli v soboto in nedeljo domače slavnosti. Krajevna skupina je prejela zastavo iz rok okrožnega vodje Bauerja. Slavje je bilo v mestnem parku. V nedeljo jutraj je bil po Ljutomeru obhod, katerega so se udeležile pretežno ženske. Nato so položili v gaju junakov venec v spomin padlih Ljutomerčanov. Nato so odprli ljutomersko mekarno, ki je sodobno opremljena. Višek prireditve je bilo zborovanje na trgu Huga Wolfa, kjer je govoril okrožni vodja Bauer. Govornik je obravnaval trenutni položaj s posebnim ozirom na štajerske razmere. Povedal je, da bo vojna dobila v najkrajšem času popolnoma drugo lice. Zborovanju in svečanostim so prisostvovali tudi ranjenci iz graških lazaretov.

Mariborsko ljudsko izobraževališče je pričelo letošnji predavateljski sezjo v četrtak 21. t. m. Govoril je okrožni vodja Strobl o smislu nemške boje.

Pri Mali Nedelji so pokopali voditelja ondotne celice Janeza Sobočana. Do groba so ga spremili brambovi, gasilci in predstavniki domače hranilnice. Poslovitni govor sta imela okrožni in krajevni vodja, ki sta naglašala vedno pripravljenost pokojnika za pomoč nemški stvari.

Mamutov zob so izkopali na Te n'm. Zdal čaka na strokovno komisijo, ki bo dala napotke glede nadaljnje odkopavanja. Sodiijo namreč, da je v zemlji celo mamutovo okostje.

Bivša prištarica v Banovcih pri Ljutomeru, ki šteje letos 82 let, je izročila 500 mark predstavnikom oblasti s pripombo, da žal ne more osebno sodelovati pri delih za zmago Nemčije, zato pa prispeva navedeno vsoto.

V celjski bolnišnici je umrla po kratkem trpljenju gospa Iza Jekličeva, roj. Lichtenegger iz Šostanja. Pokojnica je pripadala ilegalnemu gibanju v Šostanju ter je postala po letu 1941. voditeljica nemške mladine. Poverjeno ji je bilo vodstvo šostanskega otroškega vrta. Zapustila je moža, dva otročka in mater. — Nadalje je umrla v Celju žena poštovodje Cecilija Kruščeva.

Jabolka je na štajerskem letos prepovedano proslajati in razpošiljati. Oblasti opozarjajo, da je bila jabolčna letina v Nemčiji pičla, dočim so jabolka na štajer-

Ljubljanske gospodinjke!

Tudi ve ste narodu v borbi proti zločinu skemu komunizmu dolžne pomagati. Zato poskrbite, da se bodo vaše gospodinske pomočnice udeležile protikomunističnega predavanja, ki bo za nje v nedeljo 24. t. m. ob 17. v dvorani Pokrajinske delavske zveze na Miklošičevi cesti 22.

skem obrodila srednjo dobro. Zato jih bo treba dati na razpolago drugim krajem. Pridelovalci jih torej ne smejo nikomur odajati in ne smejo proizvajati jabolčnika več kakor za lastno potrebo.

Začeti navedenega prestopka je bil obsojen 33 letni Janez Zunko iz mariborske okolice na 8 let ječe.

Z vročim katranom se je polil. Pomožni delavec Jožef Ruter je mšal katran v kotlu. Kotel se je nenadoma pr kucni in se je Ruter opekeli po obrazu, rokah in nogah.

S koso se je vseskal 19 letni ininar Alojz Šešer iz Vukovja pri Pesnici. Poškodovan se je na levi roki in se zdravi v mariborski bolnišnici.

Nesreče. Levico si je zlomila 24 letna Sultana Tomovičeva iz Maribora. Padla je s kolesa. — Hude poškodbe je dobil pri delu 39 letni skladiščnik Anton Postrak, zaposlen pri transportni tvrdki. Pri padcu si je pretrsel organe v prsnem košu.

Nesreče. S krompom se je polila po levi strani žvota 6 letna Marija Levaničeva iz Dobrova pri Celju. 49 letni Franc Zemljčič iz Tesna je padel z električnega vozačka ter se poškodoval na rokah in po glavi. Ponesrečil se je tudi ko je padel z zida in si poškodoval levo 18 l. Ciril Bregnar iz Studencev pri Mariboru. 10 l. Anton Simonič iz št. Ruperta je neznanec obstrlel po levici. 73 l. Jožefina Gabrenova je padla po stopnicah in si je zlomila nogo. 31 letni železniški uslužbenec Franc Kristl je prišel pod vlak in je poškodovan po levi rami. 31 letni Aleksander Rajsp je padel na podstrešju in se poškodoval po životu. Vsi ti se zdravijo v mariborski bolnišnici.

Z Gorenjskega

V Radovljici je pozval okrožni poverjenik za zimsko pomoč Habacht vse krajevne poverjenike iz radovljiskega področja na pomene glede bodočega dela. Pri tej priliki je bil počaščen tudi spomin padlega poverjenika Viktorja Svobode. Njegove posle je prevzel novi krajevni poverjenik za Radovljico, Bretterbauer. Na sestanku so obravnavali ukrepe, ki se morejo izvesti v zvezi z akcijo za zimsko pomoč v zimski dobi 1944-45. Zborovanje je se zaključilo s prisego zvestobe Führerju.

Nemške državne železnice so pripravile tudi za zadnjo fazo vojne; tako je izjavil beljaški prezident direkcije državnih železnik dr. Zechmann na sestanku železničarjev svojega področja.

Na boljšico sta padla koroška rojaka višji desentnik Valentin Robin in Norbert Bove. Prvi počiva na Vzhodu, drugega so pokopali na Zapadu. Umrli je 58 letni beljaški meščan železniški uradnik v pokoji Jožef Ciznar.

Italijanski glasovi na Koroškem. Umetniki milanske Scale so se pred kratkim odločili za turnejo po Koroškem. Najprej so se ustavili v Beljaku, v sredo pa so nastopili v Celovcu. Najbolje so se odrezali klavirski vituoz Oreste Maccagno, ki je spremljal na klavirju sopranistko Jolanda Lovisa. Poleg nje sta nastopila tenorist Ciastellardo in baritonist Mastrangelo, Lucija Paili pa je izvajala skladbe na goslih.

Umrli so v Celovcu: 92 letna Ana Rabičeva ter vdova po lekarnarju 86 letna Urša Sorgo, posestnica Marija Merkljeva, hšna posestnica Rozna Dalmatinarjeva, strokovni delavec Simon Ogris, vsi iz Celovca. Na vzhodnem boljšico je padel Ludvik Drč, ki je že prej izgubil na boljšico svojega brata Karla.

Novo sportno igrišče so otvorili v Kranju. K otvoritvi so prišli predstavniki stranke in oboževalci sile ter kranjski sportniki. Spregovoril je okrožni vodja dr. Hochstetner, ki je pozdravil razvoj nogometa v Kranju ter se zahvalil vsem, ki so pripomogli, da se je sportno igrišče moglo urediti. Zemljišče in gradivo je dala v glavnem mestna občina.

14. strok se je rodil zidarskemu polirju Prošniku iz okolice špitala ob Dravi. Novorojenec je zdrav dečko.

Iz Trsta

Znamer' Rdečega križa na avtom bilih. V Trstu se je razpasla razvada, da se avtomobili zdravnikov oprcmlyajo z znamenjem ženevske konvencije. Opozarja se, da sredo biti opremljena z Rdečim križem le vozila vojskih zdravnikov ter italijanskega Rdečega križa. Znamenje Rdečega križa je treba odstraniti z vseh drugih vozil, glede katerih ni zadavne upravičenosti.

Policijska ura na Reki. Z veljavnostjo 22. septembra velja na področju Reke policijska ura od 5 do 19.30.

Nobenega zatofčica v Benetkah. Kakor sporoča tržaška občina ni niti v n.e.r.poli, niti v posameh občinah beneške pokrajine možnosti prenočiča za evakuirance ali oškodovance zaradi bombnih napadov. Prebivalstvo se zaradi tega svari pred izselitvijo v beneško področje.

Smrtna kosa. Dne 20. septembra so umrli med drugim v Trstu 65 letna K. Miklošič-Zope, 58 letni Serafin Ukmar, Luciana Bambič, 62 letna Uršula Faraone-Sancin, Marija Luiza Medved, šolski nadzorik dr. Nino Fatović, 70 letna Emilija Suša, 20 etna Emilija Hrovat in 72 letni Ivan Čuk.

Razdeljevanje piškotov za otroke. Te dni prejmejo otroci do 3 let, ki stanujejo na področju tržaške občine, zadvno količino piškotov na predpisane odrezke.

Iz Gorice

Ob 10 letnici goriskega nadškofa. Za nedeljo 24. septembra je napovedana celokupna proslava ob 10 letnici škofovanja nadškofa mons. K. Margottija v Gorici. Ob 9. bo v gorški stolnici pontifikalna maša.

Nesreče v Gorici in okolici. Levico si je zlomila pri padcu 29 letna Viktorija Pecile iz Chioprisa. — 68 letni Ivan Dela Rovere iz Dolge ulice 32, si je pri padcu zlomil levo nogo in poškodoval levo. 72 letni kmetovalec Jožef Stekar iz Smartna pri Kojskem se je tudi ponesrečil pri delu. — Opekline je dobil pri delu v tvornici v Stražah 31 letni elektricar Jožef Togut. Levico ima zlomljeno petletni Salvador Amovico iz ulice Rabatta 15. Desno nogo ima ranjeno mali Lucijan Rusjan iz Ločnica. Desno nogo si je zlomila pri padcu 20 letna Angela Rustian. — Slična nesreča je doletela 17 letno gospodinja Silvo Igavec s Ka-

terinovega trga. — Desno nogo si je zlomil med igrjo 7 letni učenec Jst Stante iz Miranske okolice. — Ponesrečenci se zdravijo v gorški bolnišnici.

Obstreljena. Te dni je neznanec ob mraku streljal na trgu De Amicis na 33 letno Stefanijo Pavlin, vdovo Grusovin, in 43 letnega mesarja Riharda Pavšiča. Oba sta ranjena v desno nogo. Napadalec je policija že prišla. Njegovo zaslišanbe bo zadvo pojasnilo.

Deklica padla z drugega nadstropja in ostala pri življenju. 9 etna Emilija Pizul iz Moše pri Kaprivi se je vrpila na okno II. nadstropja. Izgubila je ravnotežje in strmoglavila v globino. Obležala je z zlomljeno desnico in levico. Prepeljali so jo v gorško bolnišnico, kjer pa je ranjenec podlegel za smrtnimi poškodbami.

Streli v Pevmici. 31 letni železničar Ivan Kulot iz So kana je šel po opravkih v Pevmici. Nepričakovano so počili streli, ki so zadeli Kulota v ramo. Prepeljali so ga v gorško bolnišnico, kjer pa je ranjenec podlegel za smrtnimi poškodbami.

Vse kradelo. Na trgu Sv. Antona se je ustavil 47 letni kmetovalec Emil Dovetak. Pred neko gostilno je pustil svoje kolo, ki so mu ga odpeljali

OTOMANO novo prodam. Tržniška 25055-6
NOVE SALONARJE razno, št. 41. prodam. ali najemam za istokate št. 40 oz. 39½. Prijatelj, v. 1111 levo (vogal Zvo narke). 25071-6
LEPO KLOP iz trdega lesa za pred-sobo ali kabinico, prodam. Naslov v ogl. odd. Jutra. 25072-6
2 ZIMSKE PLEŠČE za štetnega otroka, v več parov čevljev št. 33 prodam ali najemam. Ogled od 10. do 12 ure. Naslov v ogl. odd. Jutra. 25073-6
3 PUTOAPARATA s povečevalnim kom-pletnim priborom za iz-delovalne slik prodam ali najemam za Role-flex, Rolekord ali dru-go Reflex kamero. Ogled v nedeljo do 3 ure pop. ob delavnikih pa od 7 ure zvečer dalje. A. S. Za-loska 34-1. Moste. 25025-6
BLAGO za mosko obloko tem-nomodro, s pedalo in bol volneni ovčover, po-no delo, prodam. Ogled od 9. do 14. Celovška c. 94-11. denno. 25027-6
PRODAM ali najemam budilko, razna darila za dame, perilo, oblake 8 letni-kov žena in doma (v polplatu), črna dam-sko športno torbico, ste-kljeno. Naslov v oglas-nem odd. Jutra. 25028-6
SKARJE za okroglo rezanje ploče-vine (Kreierche) nove, prodam. Ogled v nedeljo, Naslov v ogl. odd. Jutra. 25029-6
KOKOSI Roland, dobre lajčarice in koklo s piščanci, prodam. Koroška Lokac-tence 4. Zg. Šiška, zra-ven bloka na Vodnikov-1. cesti. 25032-6
7 DOLBAPARAT 7 cervni, muzikono ko, kruna obloki, novejši model, prodam po ugod-ni ceni. Celovška 95-11. levo. 25033-6
PORCELAN umivalno garnituro in granofon, ugodno pro-dam. Ogled v trgovini Korišek, Poljanski c. 25. 25187-6
3 SIVALNI STROJ Remington, 350.000, 49. Ziv. 25188-6
ERN SAKO In modne hlače ter dam-ski plašč, predvino bla-go, skoraj novo, prodam. Ogled, Poljanska ulica 22. krajštevno. 25189-6
KOZO mlekarico prodam. Toč-ne informacije Albanska 39. priščitje. 25182-6
JEDILNICO hrastovo, črno poltrina-ro, 18 kosov, prodam. Medvedova 54. denno. 25170-6
KROMPIR varuje pred gnobno NE-GNUL, Inž. Prezelj, Wol-fova ul. 3. 25048-6
ZITO ozimino pred setvijo raz-kužuje, potrebna 200 kg. Zito prejemate pri: raz-kuževalni, specialist za rast-linske bolezni (fitopatolo-gi). Wolfova ul. 3. 25049-6
MUHE bolne, stene, brejčelje, komarje, ščurke, ribice, kočice in vsu drugo go-izen pokončujte! Inž. Prezelj, Wolfova ul. 3. 25050-6
MOSKO KOLO prav dobro ohranjeno, pro-dam za 7000 lir. Naslov v ogl. odd. Jutra. 24934-6
MOSKE CEVLJE umiven in ohranjen, pro-dam. Bihareva 20. Trnovo. 25177-6
GLOBOK VOZICEK prodam. Beigrad št. 19. 24942-6
POHISTVO več pleščenih, šperanih spalin in kuhinjskih orpa-rov, prodam. Naslov v ogl. odd. Jutra. 24943-6
ANGORA VOLNO za eno jopico, prodam. Na-slov v ogl. odd. Jutra. 24911-6
MOSKA OBLEKA popolnoma nova, predvino-blo, naprodi pri kroja-riku Zrimce, Jadriska 24. 24938-6
MOSKE CEVLJE visoke, št. 43, nizke št. 43, 44 in ženske nizke, št. 38 do 39, zamenjam za dru-ga. Kupim, Galitsova ul. 3. 16-letnega fanta. Peternel, Cankarjeva ul. 7. Kodeljevo. 24930-6
DAMSKE CEVLJE saloniare, št. 38 in globok voziček, nov, prodam. Na-slov v ogl. odd. Jutra. 24913-6
MASAZNI APARAT električni, močan dvokoles-ni voziček, usniti kovečki, čigre, mladica, retelina in kokos, prodam. Prečna ul. 8. 24927-6
ZALNI PAJCOLAN prodam. Ogled med 13. in 14. uro. Delavski dom so-ba št. 8/II. 24924-6
JEDILNICO v slogu novih barok, krasna izdelava, izvrstno ohranjena, ocenjena 50.000 lir, pro-dam za 20.000 lir. Naslov pove ogl. odd. Jutra. 24920-6
GLOBOK VOZICEK z vsu opremo, dobro ohran-jen, prodam. Črtomirjeva 19. 24913-6
MOSKE CEVLJE nizke, črne, št. 41-42 in plinski reze, oboje dobro kvaliteta, prodam. Naslov v ogl. odd. Jutra. 24914-6
PRODAM: salonski granofon v krasni stojič omari, električni rezo, avtomatski biljard, predvino steno, otroško posteljo, več riuh, malo pisalno mizo, razne mize, dvodolno letev, željezo peč in drugo. Naslov pove ogl. odd. Jutra. 24916-6
DVA MOSKA KOLESJA najboljša znamke, izvrstno ohranjena, ugodno prodam. Naslov pove ogl. odd. Jutra. 24917-6
PISALNI STROJ stariše znamke, dobro ohran-jen, brezhiben, zelo ugod-no prodam. Naslov pove ogl. odd. Jutra. 24918-6
KLUBSKI OTTEL usnjen, dobro ohranjen — prodam za 4500 lir. Naslov pove ogl. odd. Jutra. 24919-6

KLAV. HARMONIKO novo, s kovčkom in manjšo "Scandallie", odlični instrum-ent, ugodno prodam. Le-podvorska ul. 3/1, denno. 24907-6
NIZKO OMARO s predali za perilo, prodam. Naslov v ogl. odd. Jutra. 24908-6
SOBNO KREDENCO malo, zelo praktično, kras-na izdelava, javorov les — poceni prodam. Naslov v ogl. odd. Jutra. 24909-6
ZIMSKE SUKNJE novo, predvino blago in damske čevlje, saloniare št. 38, ugodno prodam. Stari trg 28/1, denno. 24910-6
SIVALNI STROJ Sinac, predvino blago z okroglim čolnicom v naj-boljšem stanju — ugodno prodam. Naslov v oglas-nem odd. Jutra. 24937-6
DVA PRECIZNA merila (mikrome-tri) ugodno naprodi, ali Ogled pri "Metalia", Go-sposvetska 16, nasproti De-lavskega doma. 25001-6
UGODNO PRODAMO: mosko, žensko, dekleko ko-lo, dekleko triček, dva otroška avtomobila, športni voziček, tenis loparje, plinske steeve, potentne pe-šketne kuhinjske, razne otroške igračke, dva elek-trična stariška svetilnika, ena električna različne elektri-čne in petrolejske svetilke, krogelnice in valjčne ležal-ke, židno željezo blaznajo, špiritne kuhinjske, elektri-čne, tušne steeve, spari-za (tehtilni), razni elek-trični aparati: sklopke, varo-valke, izolatorje, žice, mar-morne plešče za varoval-ke, različne manometre, ple-tilni stariški svetilnik, Weiler-mann, brezhiben modern muziko aparat s stiskalnico, "Metalie", Gosposvetska 16, telefon 32-88, nasproti De-lavskega doma. 24999-6
MOSKO OBLEKO temno, odlične stave ka-voisti, za srednje postavo, prodam. Majevka 27, pritl. (Kodeljevo). 24998-6
PISALNI STROJ Remington, dobro ohranjen, prodam. Naslov v oglas-nem odd. Jutra. 24994-6
ROČNI VOZICEK 400 kg nosilnosti, prodam. Rožna dol., C. VIII/9. 24966-6
VRV ca. 50 m 7 mm debelo, fino, predvino blago, ugodno prodam. Naslov v oglas-nem odd. Jutra. 24990-6
ŽELJEZO PEČ obloženo skoraj novo — ugodno prodam. Naslov v ogl. odd. Jutra. 24991-6
JEDILNI SERVIS in krasne provost-ine v kvaliteti, nov, prodam ali najemam za protivred-no, Naslov v ogl. odd. Jutra. 24992-6
MOSKO PIDZAM novo, enkrat rabljeno — prodam — lep moski de-žnik pa zamenjam za damski temni. Naslov v ogl. odd. Jutra. 24997-6
KUH. OPRAVO komorno, skoraj novo, takoj prodam. Naslov v ogl. odd. Jutra. 25108-6
PISALNI STROJ Remington, predvino mizo iz trdega lesa, dobro ohran-jeno, prodam. Naslov v ogl. odd. Jutra. 25107-6
2 KOLESI damsko in mosko, znamke Dürkopp, Adler, ugod-no naprodi. Sušterič, mehanična delavnica, Tyrševa 13 (Figovec, levo dvorišče). 25115-6
PLAČ še dobro ohranjen, pred-vo blago za 10 let staro dečko, visoke otro-ške čevlje št. 36 in gojzari-še št. 37, prodam. Na-slov v ogl. odd. Jutra. 25141-6
3 m BLAGA črna, predvino, za plašč ali kostum, prodam. Naslov v ogl. odd. Jutra. 25128-6
RJUHE predvino, nove, velike, prodam. Naslov v ogl. odd. Jutra. 25129-6
10 KOMBINEZ (garnitur), predvino jih v svilo za podolgo, s sivim, prodam. Naslov v ogl. odd. Jutra. 25130-6
15 m KOTENINE ružina, predvino, dvojna ružina, prodam. Naslov v ogl. odd. Jutra. 25131-6
MOSKE CEVLJE črne, nizke, dobro ohran-jene, št. 41, zamenjam za št. 42. Naslov v ogl. odd. Jutra. 25143-6
KLAVIR ali piano in le provost-ine po znamko kupim Po-nudbe na ogl. odd. Ju-tra. 24998-6
MOSKO KOLO dobro ohranjeno, vzajem v našem proti mesečni od-škodnini. Ponudbe sre-čimo iz prijaznosti firma Rakovec, Nov trg 24954-7
5 vez žaganja in dva mala ZE-LEZNA SODA kupi "PAPIROCELA", Ljubljana, Lepodvorska ulica 23

PLAČ za 13-letno dekle, krznen plašč za odraslo damo — prodam. Naslov v ogl. odd. Jutra. 24826-7
LESNIKE suhe in zrele, kupimo. Po-nudbe na ogl. odd. Jutra pod "Aleksie". 24845-7
KUPIM: kompresor za vrtnje kama — doberlec za pesek — di-namo 8-15 K. S. mode-lev, izdelava cement, strel-ne opake in cementnih cevi. Ponudbe s ceno na ogl. odd. Jutra pod "Cementni izdelki". 24846-7
ROLLEIFLEX Rolleiford ali podobno ka-mero, kupim — Prodaj na Zeiss kamero 6x6, opt. No-var 1:4.5 in Agfa 6x9, Apo-tar 1:4.5, Mavet Frano — Miklošičeva 6. 24904-7
PEGE IN LISAJ Vam zanesljivo odstav-iti Albi kremo Droger-ja KANC Židovska uli-ca 1. 24580-6
MURCS IN GOLAJEN uš. stence, bolne mo-tilivne, škurke, miši, pod-ganje voluharje in bri-morje znehlje po pokon-čev. — trpom ki za do-otte v drogeriji KANC Židovska ulica 1. 24581-6
KLAV. HARMONIKO novo znamke Scandali-z 80 basi, do 5 registrorov — kupim. Plamenje ponud-be na ogl. odd. Jutra pod "Scandali-z". 25111-7
KR-NE PLASČ divja mačka, volk ali opusim kupim takoj. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod "Dobro ohran-jeno". 24671-7
KRMO za prašče buče, peo-re, in vorenje kupim Perni Metzia, Janševa ul. 14 Ljubljana. 24739-7
RJUHE KAPNE posteljno perilo, brasa-če, razno mosko, in de-moško perilo kupujem stal-no in plačam najboljši-cene. Kupim tudi raz-lična druga oblačila, ev-prezvezim sta v komi-sijsko prodajo Hinko Privšek, Kolodvorska 7. 24581-7
MOSKE OBLEKE ženske in moske čevlje, predvino blago, kupim. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod "Dobro ohran-jeno". 24671-7
PIANINO električno Marklin 00-kompletno ali posvečeno kom-pletno, kupim. Naslov v ogl. odd. Jutra. 24411-7
KOLO od 200 do 350 cm bal-še znamke dobro ohran-jeno, kupim. Naslov v ogl. odd. Jutra. 24692-7
KRZNE PLASČE lističe, boe dobro ohran-jene, kupim krasno stvar Rot Mestni trg 5 Sprejem samo črno-bi-šve. Vhod skozi vežo. 24607-7
STRELENICE različnih vrst, kumuleto Dobro plačamo Na Va-šo željo jih prevzememo na domov B. Gustin, Vodnikov trg 2. 24618-7
BOE nove in nošene lističe, kumuleto, dehorjeve, vsje-ene kovečke, aktoveke, žake, črke in jermena, žimo in kmetne, stare pi-le in rasple, polhove ko-že. Isčile, mačje in dru-ga z belo dlako in polho-ve čevlje ter čebelnja, kupim D. Zviravci, Ljubljana. Stari trg 30. 24612-7
VSARJO ANTIKVARICNO slovensko knjižnico, go-vojske posamezne od-tise kot tudi stare listi-ne kupim in najboljši-cene plačam. J. Jonez Dolžan Ljubljana, Suti-terjeva ulica 6. 24607-7
KLAVIR ali piano in le provost-ine po znamko kupim Po-nudbe na ogl. odd. Ju-tra. 24998-6
MOSKO KOLO dobro ohranjeno, vzajem v našem proti mesečni od-škodnini. Ponudbe sre-čimo iz prijaznosti firma Rakovec, Nov trg 24954-7
5 vez žaganja in dva mala ZE-LEZNA SODA kupi "PAPIROCELA", Ljubljana, Lepodvorska ulica 23

DAMSKE CEVLJE nizke, črne, št. 41-42 in plinski reze, oboje dobro kvaliteta, prodam. Naslov v ogl. odd. Jutra. 24914-6
PRODAM: salonski granofon v krasni stojič omari, električni rezo, avtomatski biljard, predvino steno, otroško posteljo, več riuh, malo pisalno mizo, razne mize, dvodolno letev, željezo peč in drugo. Naslov pove ogl. odd. Jutra. 24916-6
DVA MOSKA KOLESJA najboljša znamke, izvrstno ohranjena, ugodno prodam. Naslov pove ogl. odd. Jutra. 24917-6
PISALNI STROJ stariše znamke, dobro ohran-jen, brezhiben, zelo ugod-no prodam. Naslov pove ogl. odd. Jutra. 24918-6
KLUBSKI OTTEL usnjen, dobro ohranjen — prodam za 4500 lir. Naslov pove ogl. odd. Jutra. 24919-6

LJUBLJANSKI KINEMATOGRAF
KINO SLOGA Tel. 27-30
 Zabavna komedija
Moj ljubi Avguštin
 Paul Hörbiger, Maria Andersgast
 Predstave ob 15., 17. in 19. uri
KINO UNION Telefon 22-21
 Odlična in napeta drama iz življenja
NA SVIDENJE FRANCISKA
 Marianne Hoppe, Hans Sühner
 Predstave ob 15., 17. in 19. uri
KINO MATICA Telefon 22-41
 Rudolf Forster v psihološko intere-santnem zdravniškem filmu
Klic dolžnosti
 Predstave ob 10.30, 15., 17. in 19. uri.
KINO MOSTE
 Najnižje cene! Najboljši spored!
 Odlična kmečka burka
Nedolžna grešnica
 V glavnih vlogah: Joe Stüchel, Elise Aubinger
 Predstave: delavnik ob 18.45; sobota ob 19.; nedelja ob 14.30 in 18.30 uri
 Cene od 8 lir navzdol!
 Predprodaja v nedeljo ob 10.30 ure dalje. — Preskrbite si vstopnice pravočasno! — Shramba koles!
KLOBUCARNA "PAJK"
 Vam strokovno osnaži, preoblika in prebarva Vaš klobuk, da izgleda kot nov. — Lastna delavnica.
 Se priporoča
RUOLF PAJK, LJUBLJANA, SV. PETRA CESTA 33
 MIKLOŠIČEVA CESTA ST. 12 (Nasproti hotela Union)
VELIKO TRANSPORTNO PODJETJE
 najame takoj soferje, učence za so-fersko šolo in stavne rokodelce (zi-darje, mizarje, instalaterje, avto-mehanike, električarje, soboslikarje itd.) Stanovanje, dobra oskrba, visoka plača. Prijave se sprejemajo do 27. t. m. v Ljubljani, Sokolski dom, Trnovo (od 9. do 17. ure).
Lokomobilo
 z ELEKTRIČNIM GENERATORJEM za 20 do 50 kW, 380-220 V, 50 per., oziroma samo LOKOMOBILU ali sam GENERATOR v uporabi stanju — kupimo ali vzamemo v najem. — Ponudbe je predložiti strojnemu oddelku Direkcije državnih železnic. J-1473-A
 †
 Preminul je naš ljubljani sin in brat, gospod
Pollick Josip
 čevljarski pomočnik
 Maša zadušnica se bo brala dne 27. septembra 1944 ob 8. uri v trnovski cerkvi.
 Ljubljana, 22. septembra 1944.
 Žalujoci:
MATI, SESTRE IN BRATJE
 Zahvala
 Za izraženo sožalje ob izgubi našega brata, strica, gospoda
Jerneja Bizjaka
 izrekamo našo najtoplejšo zahvalo. Posebno se zahvaljujemo č. duhovščini, darovalcem cvetja ter vsem, ki so draga pokojni-ka spremlili na njegovi zadnji poti.
 Maša zadušnica se bo darovala v sredo 27. t. m. ob 7. uri v farni cerkvi v Trnovem.
 Ljubljana, 24. septembra 1944.
 ZALUJOČI OSTALI
 Zahvala
 Vsem, ki so kakorkoli poma-gali lajšati bolezen naše nepo-zabne
Nine Golja
 ki so jo počastili s cvetjem in spremstvom na zadnji poti, ter vsem, ki so sočustvovali z nami, izrekamo globoko zahvalo.
 Sv. maša zadušnica bo v torek 26. t. m. ob 1/8. uri v trnovski cerkvi.
 Ljubljana, 22. septembra 1944.
 ZALUJOČI OSTALI